

ბრძოლა

ყოველთვიური ორგანო საქ. სოც.-დემ. : «LA LUTTE» — Revue mensuelle du
ქმ. პარტ. საზღვარგარეთელ ბიუროსი : Parti Social-Démocrate Ouvr. de Géorgie.

ფასი 5 ფრ. | პარიზი, დეკემბერი 1926, N° 18. Paris, Décembre 1926. | Prix 5 Fr.

1725
1926

ბ რ ძ ო ლ ა ს ა ქ ა რ თ ვ ე ლ ო მ ი დ ა ვ ვ რ ო შ ა .

გასულ დეკემბრის შუა რიცხვებში სოციალისტურ ინტერნაციონალს და მის შემადგენელ პარტიებს გადაეცა საქართველოს სოც.-დემ. მუშათა პარტიის ცენტრალურ კომიტეტის განსაკუთრებული მოწოდება ჩვენში ტერორის და პოლიტიკური ტუსალების მდგომარეობის შესახებ. მოწოდებაში მოყვანილია ის ფაქტები, რომელიც «ბრძოლის» წინა ნომერში იყო მოთავსებული. მოწოდებამ კპოვა ფართო გამოხმაურება დასავლეთში. პირველ ყოვლისა ინტერნაციონალის სეკრეტარიატმა გადაბეჭდა ის სხვადასხვა ენებზე და სპეციალურ ბიულეტენის სახით დაუგზავნა ყველა თავის სექციებს და სოციალისტურ პრესას. სხვადასხვა ქვეყნების სოციალისტური და ბურჟუაზიული გაზეთები საკმაოდ ფართოდ გამოეხმაურენ ჩვენი ცენტრალური კომიტეტის დოკუმენტს; განსაკუთრებით მოწოდებამ მიიქცია ყურადღება ინგლისში, სადაც მის ვარეშეშო ჩატარდა მთელი კამპანია. პირველი ცნობა მოათავსა მუშათა პარტიის ორგანომ «დეილი ჰერალდ»-მა; მის საპასუხოთ იმავე გაზეთში გამოილაშქრეს მოსკოვის ცნობილმა მომხრეებმა. პერსელმა და უოლხედმა. პირველი სწერს, რომ საქართველოს სოც.-დემ. პარტიის ცენტრ. კომიტეტის ცნობები მას მიაჩნია საეჭვოთ; მე თვითონ ვიყავი საქართველოში და ამგვარი საჩივრები არ გამიგონია, ყოველ შემთხვევაში დაუცადოთ მოსკოვის პასუხსა. უოლხედი კი სწერს: მე ვიყავი საქართველოში. მქონდა ლაპარაკი ყოფილ მენშევიკებთან და მათ გამაფრთხილეს, რომ ინგლისის მუშათა პარტიამ არ დაუჯეროს ჟორდანისა, წერეთელს და პარიზის ბიუროს, რომლებიც საქართველოს ხალხის სურვილებს არ გამოხატავენო და სხვა. იგივე ავტორი მოგვითხრობს, როგორ ინახულა ციხეში ანდრონიკაშვილი, რომელსაც ისეთი დიდი აქტისათვის, როგორიც იყო აჯანყება, მიუსაჯეს ათი წელიწადი ციხეო; თუ კი მას ასეთი სასჯელი მისცეს, როგორ შეიძლება უფრო ნაკლები დანაშაულობისათვის ვინმე დაეხრიტოთო; ყოველ შემთხვევაში, უმატებს ისიც, დაეუცადოთ რას იტყვის მოსკოვიო.

იმავე გაზეთის 30 დეკემბრის ნომერში მოთავსებულ იქნა წერილი ნოე ჟორდანისი, რომელიც ილაშქრებს განსაკუთრებით უოლხედის წინააღმდეგ. ის აღნიშნავს, რომ საქართველოს ოკუპაციის დღიდან ქართველ ხალხს არ მისცემია საშუალება თავისუფლად გამოეთქვა თავისი სურვილი, თუ რა ფორმის მართველობა ურჩევნია მას; და თუ უოლხედს მართლა აინტერესებს ქართველი ერის აზრი, ის პირველ ყოვლისა ჩვენთან ერთად უნდა შეეცადოს განხორციელებულ იქნას თვით მისი პარტიის—ინგლისის მუშათა პარტიის—რეზოლიუცია, მიღებული ერთხმით ბრაიტონის კონგრესსზე 1921 წლის 22 ივნისს. აქ ნათქვამია: «ეს კონგრესი თავის სიმბატიას უცხადებს ქართველ ხალხს და გამოსთქვამს რწმენას, რომ მას მიეცემა საშუალება თავისუფლად ყოველნაირ სამხედრო ძალდატანებისაგან თვითონ განსაზღვროს თავის მართველობის ფორმა, რომლის ფარგალშიაც მას უნდა ცხოვრება». სანამ ასეთი რეფერენდუმი არ მოხდება—განაგრძობს ნოე ჟორდანია, მანამდე უოლხედის და სხვების მტკიცება—

ვითომ საქართველოს ნაციონალური მთავრობა, რომელიც პარიზში იმყოფება, არ გამოხატავდეს ქართველი ხალხის აზრს, ნაადრევია.

ამ წერილის პასუხი გაზეთში არ გამოსულა:

ამავე საგანზე გაიმართა პოლემიკა მეორე რადიკალურ გაზეთში: «მანჩესტერ გარდიანში» დაიბეჭდა მოსკოვის აგენტის, კოტსის წერილი. ეს ვაჟბატონი საესეებით იხდის ფარდას და თავის მკითხველს მოუთხრობს ბევრ ზღაპარს. ის ამბობს, რომ 1923 წელს ის თვითონ იყო საქართველოში და არსად არავითარი ტერორი არ უნახავს; იქვე გვითხრეს ჩვენ, რომ სოც.-დემოკრატიული ემიგრაცია განგებ ავრცელებს ყოველნაირ ჭორებს საქართველოს ბოლშევიკურ მთავრობის შესახებო; მენშევიკების მართველობის დროს მათ თვით დახვრიტეს რამოდენიმე ასი ბოლშევიკი და სხვა და სხვა.

ამის პასუხათ იმავე გაზეთში კ. გვარჯალაძემ მოათავსა ვრცელი დასაბუთებული პასუხი, სადაც კოტსის ნათქვამი თავიდან ბოლომდე საბუთებით დარღვეულია და მოთხრობილია ის, რაც საქართველოში ხდება სინამდვილეში. კოტსი ჩაჩუშდა.

ამავე საქართველოს საკითხს უძღვნა მოწინავე წერილები მთავრობის გაზეთებმა: «მორინგ პოსტმა», «ტიმს-მა და სხვ. საზოგადოთ ინგლისის პრესა და საზოგადოებრივი აზრი ჩვენი ცეკას მოწოდებას დიდათ გამოეხმაურა.

საერთო შთაბეჭდილებაა, რომ იქ ბოლშევიზანები ამ საკითხში საესებით დამარცხდნენ. პერსელი და კამპანია კიდევ ელის მოსკოვის პასუხს; მოსვოვი კი კიდევ სდუმს. ალბათ ავროეებს საქართველოს ჩეკიდან ყალბ დოკუმენტებს.

სოციალისტურ ინტერნაციონალის წინაშე საკითხი დასმულია; ცეკა თხოვლობს: პოლიტიკურ ტუსაღა ზვრეტის შეწყვეტას, პოლიტიკურ ტუსაღა სოლოვკაში და საზოგადოთ რუსეთში გაგზავნის შეწყვეტას, ქართული წითელი ჯვრის მოწყობას ტუსაღა დასახმარებლათ და სხვ.

ინტერნაციონალი შესაფერ მსჯავრს დასდებს.

ხ. ი. ტყეა და ხ. ა. ქმე.

ყველა მიუდგომელი მეთვალყურე, განურჩევლათ მსოფლმხედველობისა, ამკარათ ხედავს, რომ საოკუპაციო ხელისუფლების მომხრეთა ბანაკი საქართველოში თანდათან იქსპანდება და ირღვევა.

ეს სრულიად ბუნებრივია. ჯერ იყო და სამუდამოთ გაქრა ბოლშევიკთა მიერ შექმნილი ლეგენდა «მუშათა და გლეხთა» საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის წინააღმდეგ ამხედრებაზე. იმპერიალიზმი გაშიშვლდა. ამას უკანასკნელ დროს დაერთო თვით ბოლშევიკურ იდეოლოგიის საბოლოო გაკოტრება, რასაც თვით ლენინის მოციქულებიც ადასტურებენ.

ცნობილია, ბოლშევიზმის მეთაურის აზრით საკმაო იყო რუსეთში სახელმწიფო ძალაუფლების ხელში აღება, რომ მსოფლიო ომი სამოქალაქო ომით გადაიქცეოდა და ევროპის პროლეტარიატის ამოძრავებით სოციალურ რევოლუციის ქამიც დაჰკრავდა. ახლა გადაათვალეგრეთ კომუნისტურ პარტიის მეთხუთმეტე კონფერენციის ოქმები და დაინახავთ, რომ ლენინის ოცნება მიმდინარე ხანაში სოციალურ რევოლუციის გაჩაღებაზე გაცრუვდა. ამ უმთავრეს საკითხში პოზიცია და ოპოზიცია, პარტიის ორივე ფრთა ერთსა და იმავე აზრს იზიარებენ. განსხვავება შემდეგ იწყება.

სტალინი სოციალიზმს ეკონომიურათ ჩამორჩენილ რუსეთში ამყარებს. ამ გზით ის ფიქრობს სახელმწიფო ძალაუფლების ხელში შეტანებას. მუშათა კლასის ამკარა მოტყუებით თავის პოზიციების გამაგრებას ელტვიანს! მაგრამ ეს «სამაზრო სოციალიზმი» სამართლიანათ სასაცილოთაც არ ყოფნის ოპოზიციას. სამაგიეროთ თვით ტროცკი, ზინოვიევი და კამენევი ცხოვრებამ გარიყა და ისინიც სხვა გზას ვერ ხედევენ, თუ არ სამხედრო კომუნისმისაკენ უკან დასვენას და შეთქმულობით სოციალურ რევოლუციის მოახლოებას. მაგრამ აკი «პუტის» გზა, შეთქმულობათა ცდა დასავლეთ ევროპაში სრულიად უნადავო გამოდგა. ეს სტალინის ძმა-ბიჭებმა ჩინებულათ იციან. ასე

ორივე ბანაკი ერთი მეორეს ამარცხებს და თავის ლიკვიდაციას აჩქარებს. ამის შემდეგ რა გასაკვირალია, რომ რუსულ კომუნიზმის გემის აუცილებელ დაღუპვის მოახლოება თვით ბოლშევიკთა მიმდევართათვისაც აშკარა შეიქნა.

ამასვე კიდევ უფრო მკვერთმეტყველურათ მათ უკარნახებს ბოლშევიკური საქმიანობა.

დღეს ვინ არ იცის, რომ სახელმწიფო მრეწველობა—ეს საფუძველი რუსულ კომუნიზმის განხორციელების—უკვე გაკოტრდა, მან ძირითადი კაპიტალიც კი გაანადგურა და სულს იბრუნებს დოტაციებით ე. ი. მუშათა და გლეხთა ჯიბიდან ამოღებულ გადასახადთა საგრძობი ნაწილის «წითელ» დირექტორთა და ტრესტების გამგეთათვის მათ სახრავათ გადაცემით! ნაცვლათ სოციალიზმის დაფუძნების, რასაც საწარმოზე ძალთა უადრესი განვითარება ახასიათებს, ბოლშევიზმმა გამოიწვია ქვეყნის გალატაკება და წარმოების დაცემა. და ისიც იძულებულია საბჭოთა მრეწველობის ზარალი პირველ რიგში მუშათა უდიერი გაყვლეფით დაფაროს.

მუშა-მოსამსახურეთა ჩარიცხვა კომუნისტურ პარტიის საქმეა, რომელიც ბატონობს როგორც სახელმწიფო დაწესებულებებში, აგრეთვე პროფესიანალურ კავშირებშიაც. ადგილს ხომ რიგ გარეშე მუდამ კომუნისტი მიიღებს. ეს ცოტაა. საქმარისია სადმე გამოჩნდეს უადგილო კომუნისტი ან ოკუპაციის დაწესების შემდეგ გაწითლებული რუსისა ან სომხის უკიდურესი ნაციონალისტი, მაშინვე პოლიტიკურათა სპეკულაციის პირსა ან უპარტიოს უმიზეზოთ ითხოვენ და კომუნისტს წამოასკუბებენ. წინეთ დესპოტიური მთავრობანი თავის აშკარა პოლიტიკურ მოწინააღმდეგეთ სდევნიდენ. ბოლშევიკური ძალაუფლება კი ყველა არა კომუნისტს კანონის გარეშე აყენებს. ჩვენში ასობით და ათასობით ადგილიდან ითხოვენ ხალხის სამსახურში გაქალაქაგებულ მსწავლებელთა, რომ მათი ადგილები კომკავშირელთ მიართვეან.

ასე გათახსირდა «მუშათა დამცველი» მთავრობა.

ბოლშევიკები ბურჟუაზიულ მთავრობებს უკიჟინებენ ხანგრძლივ სამუშაო დღის დაწესებას, ტელიორის სისტემის შემოღებას და სხვა. ფაქტიურათ კი თვით საბჭოთა კავშირში რვა საათის სამუშაო დღე უარყოფილია, ის «წითელ» დირექტორთა სურვილზე მიგდებულია, ხოლო შრომის ნაყოფიერების გასაღიდეבלათ დაწესებულია ნარდათ მუშაობა, პრემიები და სხვა. ბოლშევიკური წარმოება ხომ მეტათ ძვირია, ის მუდამ ზარალობს და მისი მსხვერპლი პირველ რიგში მუშათა კლასის ხდება. ეს სრულიად ბუნებრივია, ვინაიდან მუშათა დამცველი საბჭოთა კავშირში არავინ მოიქმნება. ბურჟუაზიულ ქვეყნებში კაპიტალისტთა მადის შესაკვეცათ დარაზმულია პროფესიანალური კავშირი. ის დამოუკიდებელი ორგანიზაციაა, შიგ მოკალათებული არიან თავისუფალი მუშები და საქირებებისა ვაქარმრეწველთა წინააღმდეგ გაფიცვას ახდენენ, ბოიკოტს მიმართავენ და სხვადასხვა გზითა და საშვალებით თავის კლასიურ ინტერესებს იცავენ. საბჭოთა ხელისუფლებამ მუშებს თავდაცვის ეს ერთ-ერთი იარაღი წაართვა. აქ პროფესიანალური კავშირი კომუნისტურ პარტიის უბრალო (თუმცა არა უფასო) დამატებაა და მოვლენილია მუშათა დასამორჩილებლათ და ბოლშევიკურ რეჟიმის გასამტკიცებლათ. მუშური იარაღი მუშათა დამონების ორგანო შეიქნა ასეთი თვალთმაქცობა ჯერ ისტორიას არ ახსოვს! რა გასაკვირალია, რომ ფაშისტურმა იტალიამ ეს ბოლშევიკური იარაღი ადგილობრივ სოციალისტთა დასაბუქსავათ ისევე გამოიყენა, როგორც ამას ხნადიან საბჭოთა კავშირში სტალინის ძმა-ბიჭები და მათი ავანჩაენნი. აბა ვაბეთეთ «წითელ» დირექტორთა წინააღმდეგ გაფიცვა! «რევოლიუციის» სახელით პროფესიონალური კავშირი «ბუნტის» მეთაურთ ჩეკას გადასცემს და მათ ან დახერხება ან უკეთეს შემთხვევაში შორეულ ადგილებში გადასახლება და სასტიკი იზოლიაცია ვერ აცდება.

ყველა ბურჟუაზიულ სახელმწიფოში სამრეწველო დაწესებულებათა პატრონები მუშებს ხელფასს თვეში ორჯერ მაინც უხდიან და მათ აკრძალული აქვთ მოახდინონ ხელფასიდან რაიმე გამოიციხვა. წარმოიდგინეთ ასეთი მდგომარეობა თვით მეფის რუსეთშიც დაწესდა 2 ივნისის 1897 წ. კანონით. ამ შემთხვევაშიც გამოჩაქის საბჭოთა წყობილება შეადგენს. აქ ხშირია შემთხვევა, როცა სახელმწიფო ტრესტები ხელფასის გადახდას სამი და ოთხი თვით აგვიანებენ, ხოლო გამორიცხვამ პირდაპირ საშლპარო ხასიათი მიიღო. პროფესიანალურ კავშირთა დადგენილებით, რომელნიც კომუნისტურ პარტიის განყოფილებას წარმოადგენენ, მუშები არჩენენ აურაცხელ პროფესიონალურ ბიუროკრატის, პროტინტერნის უსცოლო პატივებს, როგორც მაგ. ინგლი-

89908

სის მემლაროეთა მდივანი კუკია, შემდეგ «საკუთარი სურვილით» აღიერებენ მკვარის. ავიაქიმის და მსგავს მრავალ დაწესებულებათა ფონდებს და სხვა. ამა გაბედეთ ასეთ ბეგარის წინააღმდეგ ხმის ამოღება, ან და მოსთხოვეთ ანგარიშები! თქვენ კონტრრევოლუციონერათ ჩაგნიშვნენ და სამუშაოდან მიგაბრძანებენ. რა გასაკვირალია, რომ მუშა სდუმს და ის ვალდებულია ინგლისელ გაფიცულ მემლაროეთა დასახმარებლათ განსაკუთრებული თანხა გადაიხადოს. თუმცა ინგლისელ გაფიცულ მუშას სხვადასხვა საზოგადოებრივ დაწესებულებათაგან, ორჯერ მეტი დასმარება ეძლევა, ვინემ საბჭოთა კავშირის ფარგლებში ფაბრიკა-ქარხნის მუშის ხელფასი ახწევს. მუშა იძულებულია ყველაფერი ეს აიტანოს, წინააღმდეგ შემთხვევაში მას მოელის პროფესიონალურ კავშირიდან დათხოვა და მით მას სამუდამოთ დაენშობა ყველა ფაბრიკა-ქარხნისა და ყველა დეწესებულებათა კარები.

ბატონ-ყმობის ხანაში, როცა გლეხი ბატონს გაექცეოდა, მას მეორე ბატონი იღებდა და იმსახურებდა. საბჭოთა კავშირი ხომ ერთი მთლიანი საბატონოა, სადაც კომუნისტები დათარეშობენ. საქმარისია ხელისუფლებამ და მის განკარგულებით პროფესიონალურმა კავშირმა მუშა პოლიტიკურათ არა საიმედოთ ჩათვალოს, რომ მას შიმშილით სიკვდილი მოელის. ასეთია რუსეთის «კომუნისტური სამოთხე»!

არა ნაკლებ აუტანელია საბჭოთა უღელ ქვეშ გლეხის მდგომარეობა. მართალია ის დღესაც სარგებლობს იმ ადგილ-მამულით, რომელიც საქართველოს დემოკრატიულმა მთავრობამ მემამულეთ ჩამოართვა და გლეხიკაცობას გადასცა. დემოკრატიულ რესპუბლიკაში ეს იყო საფუძველი სოფლის მშლავრი ეკონომიური განვითარების. გლეხობამ თავიდან მოიშორა მემამულეთა იჯარა, ხოლო სახელმწიფო გადასახადი მცირე თანხით განისაზღვრებოდა. ამავე დროს გლეხის ნაწარმოებს პირველ რიგში პურსა და სიმინდს ფართო ბაზარი მიეცა.

საოკუპაციო ძალაუფლებამ ეს ყველაფერი თავდაყირა დაატრიალა.

უფასო უამა-სმა და ჩაცმა-დახურვა. მუქთი ბინა და ბანო, სკოლა და გასართობი, მოკლეთ ყველაფერი, რაც ხალხისთვის საჭიროა—ასეთი იყო ბოლშევიკთა სადემოგოგია აგიტაცია, რასაც ისინი პირველ ხნებში აწარმოებდენ. უფასო თეთრმა პურმა, რასაც მოსკოვის აგენტები ხალხს პირდებოდნენ, არა ერთსა და ორ მუშა-გლეხს დავთარი აუბინა და მოლაღატეთა აგენტათ გადააქცია.

ბოლშევიკები უცხო ხირთვის წყალობით სახელმწიფო ძალაუფლებას ჩვენში დეპატრონენ და მოსკოვის კარხანით რუსეთის «სამოთხე» აქაც გადმოიტანეს. და აი შედეგი. საქართველოს არაპირდაპირი გადასახადი 1925-26 წელს უდრიდა 10.877.328 მან. აქედან თამბაქოს აქციზი 3.811.051 მან. შაქრის—2.665.369 მან. სპირტის—916.888 მ. ნავთის ნაწარმოების—652.097 და ღვინის—609.205 მანეთი¹⁾. როგორც ხედავთ, ხალხის გაყვლევით საოკუპაციო ხელისუფლებამ მეფის მთავრობასაც გადააქარბა. ამ მხრივ მას ვერც ერთი პლუტოკრატიული მთავრობა ვერ შეედრება. ამას ხედ ერთვის პირდაპირი გადასახადი. რამდენათ მიძივა ის, დაინახავთ იქედან, რომ საშვალო გლეხი ინდის არა ნაკლებ 10-20 მანეთისა. მეფის თვითმყრობელობის ხანაში ასეთი გადასახადი არავის მოსწრია. ერთიან სასოფლო-სამეურნეო გადასახადის სახელწოდებით საოკუპაციო ხელისუფლება ფაქტიურათ ბეგარას აწესებს გლეხის ყოველგვარ ქონებასა და ნაწარმოებზე. ამ გზით დაბევრილია სათესი ადგილი და ვენახი, ხარი და ძროხა, ცხვარი და ღორი და სხვა. ახალი ბატონყმობა დაწესდა, რომელიც ცაკიოებით უფრო მძიმეა, ვინაიდან გლეხი ვალდებულია გადაიხადოს მიუხედავათ იმისა, აქვს მის საშვალეობათ თუ არა. და აი ისიც იძულებულია თავისი ნაწარმოები გაყიდოს, თუნდაც თვითონ მშვიერი დარჩეს, ოღონდაც კომუნისტ-ბატონის რისხვა თავიდან აიშოროს. ამის შემდეგ მას ახალი უბედურება მოელის.

სად უნდა გაყიდოს გლეხმა თავისი ნაწარმოები?

თვითმყრობელობის ხანაში სოფლის უბედურებას ხარც-ბაცაცები წარმოადგენდენ. მათ წინააღმდეგ ხალხი კოლპერატივთა დაწესებით იბრძოდა. დამოუკიდებელ საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკაში კოლპერაციამ ფრთები გაშალა. მაგრამ დაწესდა საოკუპაციო რეჟიმი თუ არა, კოლპერატივი დაიმორჩილეს, ის სახანინოდ უქნათ გადააქციეს და მისი საშვალეობით ტრესტების დამპალ საქონელს ყიდინან. სწორეთ ტრესტები აწესებენ ფასებს როგორც თავის საქონელზე ისე გლეხის ნაწარმოებ-

¹⁾ იხ. «კომუნისტი», 26 ნოემბერი 1926 წელი.

ზედაც, და აი ჩარჩიც ამხანათ მეტ ფასს იძლევა, ვინემ ტრესტი და კოოპერატივი. საბჭოთა კავშირში ხალხის ინტერესი შეიქნა მთავრობის მიერ დამორჩილებულ კოოპერატივის დამხობა და ჩარჩის აშეგება. ეს ბოლშევიზმის პოლიტიკური და მორალური დაცემის უკანასკნელი საფეხური.

რაკი ბოლშევიკური ხელისუფლება მედუნის როლში მოგვევლინა, რაკი მან სულ იგღო წარმოება-აღებშიცემობის მონოპოლია, მით ჩარჩობა და სპეკულიაცია უაღრესათ განავითარა. გსურთ ვასახლოთ ხორბალი, სიმინდი, თამბაქო, ღვინო, მანდარინი, ლიმონი, ფორთოხალი, თხილი თუ სხვა ნაწარმოები, თქვენ ვერ აცდებით ბოლშევიკთა ტრესტების ბრჯყალებს. ხოლო ვინ არ იცის, რომ ტრესტების საქონელი მამასისხლათ ფასობს, ხოლო იგივე ტრესტი გლეხის ნაწარმოებს ჩალის ფასათ იძენს და ასე მშრომელ ხალხს ორ და ათეც ტყავს აძრბობს. მართლაც, ფუთი ხორბლით გლეხი მეფის დროს ათ ადღს კარგე ღირსების ჩითს შეიძენდა, ხოლო დღეს ტრესტის დამპალ ჩითის ოთხ ადღსაც ძლივსა მიიღებს. ფუთი სიმინდით ომის წინ 5 ადღ ჩითს იყიდდა, დღეთ მხოლოდ ორსა ან ორ ნახევარს. ომის წინ ფუთ ხორბლით ხარახის კარგს წუღას იყიდდა, დღეს მის შესაძენათ სამ ფუთ ნახევარი ხორბალი უნდა გაყიდოს. თუ წინეთ ორ ფუთ სიმინდით წუღას იყიდდა, დღეს მან სულ ცოტა ექვს ფუთ სიმინდს უნდა გამოეთხოვოს. საუკეთესო ღირსების ყელიან ჩქემას წინეთ 8 ფუთ ხორბლით შეიძენდა, ახლა კი 20 ფუთი ხორბლით ძლივსა იყიდის.

კიდევ უფრო განძელდა ტანსაცმლის შეძენა. საბჭოთა კავშირი ყველაზე უფრო ძვირი ქვეყანა შეიქნა.

ამის შემდეგ რა ვასაკვირალოა, რომ კონტრაბანდამ ფართო ხასიათი მიიღო. მთელი მოსახლერე მოსახლეობა მას დაეწაფა და ამ გზით თავს ირჩენს. კონტრაბანდის განვითარება მუშათა და გლეხთა ინტერესი შეიქნა. მოსკეთ ის და ხალხიც საესებით შიშველ-ტიტველი დარჩება. ამიტომაც არის ბათუმის კარების ვახსნა და რუსეთის დამპალ საქონლისაგან თავის დახწევა მთელი ერის ყოფნა-არყოფნის საკითხათ გადაიქცა. საქართველოს დამოუკიდებლობამ და ევროპასთან ეკონომიურათ დაახლოებამ მკვიდრი საფუძველი მოიპოვა.

ბოლშევიკებმა არა თუ მიივიწყეს ყველა თავისი დაპირებანი მუქთ ჩაცმა-დახურვასა, ჭამა-სმას, ბინა-აბანოს და გართობათა შესახებ. წარმოიდგინეთ, პირველდაწყებით სკოლაშიც კი ფასი დააწესეს, როგორც ამას «კომუნისტი»-ს ზევით ნახსენები ნომერი გვაუწყებს. მართალია ჯერჯერობით ფასს ვაჭარ-მრეწველთა და «კულაკების» შეილებს ახდევინებენ. მაგრამ ჩვენმა ხალხმა ხომ გამოცდილებით იცის, რომ ბოლშევიკთა ყველა მოწინააღმდეგე საქირობისამებრ მათ მიერ «კულაკათ» მოინათლება. რაც შეეხება საშვალო და უმაღლეს სკოლას. აქ დაწესებულება სწავლის ისეთი ფასი, რომ მუშათა და გლეხთათვის სკოლა მიუწოდომელი ხდება, თუ კომკავშირში არ ჩაეწერა და ჩეკის აგენტობა არ იკისრა.

დემოკრატიულ რესპუბლიკაში საყოველთაო სწავლა-განათლება საბოლოოთ 1925-6 სამოსწავლო წელს უნდა განხორციელდებოდა, ხოლო საოკუპაციო ხელისუფლება ამას დღეიდან ათი წლის შემდეგ გვპირდება, საჭირო ყოფილა 10.346 ახალი მასწავლებელი. *) ძველი გამოცდილი მასწავლებელნი სამსახურიდან გარეკეს, ვინაიდან მათთვის პოლიტანბანის შეთვისება და ამ გზით მოწაფეთა გონებრივი დაჩლუნგება ძნელი შეიქნა. ხოლო კომკავშირელთა ბანაკი მტრათ ნელა იზრდება. და აი ხალხიც უსწავლელი რჩება. დესპოტია მუდამ სახალხო განათლების დაუძინებელი მტერია.

სამაგიეროთ ბოლშევიკური მთავრობა არ ერიდება არავითარ ხარჯს ჩეკისა და ჯარისათვის. ევროპიულ პრესის ცნობით ვასულ წელს «წითელ» ლაშქარში 600 ათასი კაცი ირიცხებოდა; ხოლო მომავალ წელში 700 ათასი იქნება. ძირს სახალხო განათლება, გაუმარჯვას მილიტარიზმს!—აი დროშა რუსულ კომუნისმისა. სოციალურ ფრანკოლოგიით ის მეფეთა პოლიტიკას განაგრძობს.

ეს სრულიად ბუნებრივია. ბოლშევიზმი დამარცხდა ეკონომიურ ასპერეზზე. მისი იდეოლოგია სამუდამოთ დაიმსხვრა. მაგრამ პარტიის ხელმძღვანელნი და მათი აპარატი სახელმწიფო ძალაუფლებას ეპოტინებია. დესპოტია ვაშიშვლდა. რა დარჩენია მას თუ არა უცხო ქვეყნების დარბევა და ამ გზით თავისი არსებობის განგრძობილება.

*) იხ. «კომუნისტი», 28 ნოემბერი 1926 წელი.

საქართველოს
საბჭოთა რევოლუციური
პარტიის

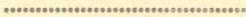
იყო დრო, როცა ლენინი იმპერიალისტურ პოლიტიკას ებრძოდა და ყველა ერს მთლიან რუსეთისაგან გამოცალკევების უფლებას აძლევდა. ამქამათ კი ერთა თვითგამორკვევის უფლება საბჭოთა კავშირში მიხნეულია ბურჟუაზიულ ჩმახვათ და ბოლშევიკები ზიშტი იმორჩილებენ უკრაინას, თურქესტანს, მონგოლეთს, კავკასიის სახელმწიფოებს, ხოლო საქართველოს მიმართ ფეხქვეშ გათელეს მათ მიერვე დადებული ხელშეკრულება, რითაც აღიარებულა ქართველ ერის სუვერენობა.

შავი თეთრათ საღდებამ იმპერიალისტური ძარცვა-გლეჯა მუშათა საქმეთ ინათლებამ! ყველაფერს ვინ მოთელის!

ასე დაექანა ბოლშევიზში. სიტყვა სხვაა, საქმე სხვაა, შუა უდევს დიდი ზღვარი! კიდევ მეტი! სპქმე სიტყვის სრულ წინააღმდეგობათ გადაიქცა. ამას ვერ დაფარავს საბჭოთა კავშირის სოციალისტური სახელწოდებამ! ეს ზომ ცნობილ წარწერას გვაგონებს: ძალი კი არა ღლობია!

თანდათანობით გაიფანტა კომუნისტურ ფრანჟოლოგიით შექმნილი ბურჟსი. გაქრა თეთრი ჰური და ლალი ცხოვრებამ სამაგჟოთ თვალწინ გადაიშალა საშინელი სინამდვილე ქვეყნის დარბევის, მისი ეკონომიური განადგურების, საუკეთესო შვილთა გაქლექის. «სოციალისტურ საბჭოთა რესპუბლიკათა კავშირი» ქვეყნას მოველინა თავისი ნამდვილი სახით: ეს არის მუშათა და გლეხთა მძარცველებსა და იმპერიალისტთა ბანაკი. ამის შემდეგ რა გასაკვირალია, რომ ის ორიოდე მუშა და გლეხი, რომელიც ჩვენში საოკუპაციო ხელისუფლებამ მოტყუილებით მიიმხრო, დასალუპავათ განწირულ გემისაგან გარბოდეს.

ნ. რამიძევილი.

ა ხ ა ლ ი ვ რ ე გ რ ა მ ა .

ავსტრიის სოციალდემოკრატიის ახალი პროგრამა უქვევლია ახალი სიტყვაა სოციალისტურ ინტერნაციონალში. ის ახალია ორნაირათ—ფორმით და აზრებით. პირველათ აქ ვხვდვთ სოციალური რევოლიუციის გეგმას, მის ტაქტიკას და სტრატეგიას. ძველ პროგრამა-მინიმუმს ემატება დამუშავებული, გავრცელებული და მუხლებათ დაყოფილი პროგრამა-მაქსიმუმი. ამით აღიარებულა სოციალიზმის მოახლოება, მისი დიდი ზარის ახლომომავალში ჩამორეკა და ამ მომენტისათვის სოციალდემოკრატიის წინდაწინ მომხადება. დღეს აღარ კმარა მიმდინარე მოთხოვნილებებით დაკმაყოფილება, ხოლო სოციალისტური გარდაქმნის შორეულ ღრუბლებში გადასწროლა. მუშათა კლასი სწრაფათ მიექანება ძალა-უფლებების დაპყრობისაგენ და ის იძულებულია დღის წესრიგში დააყენოს თავისი სახელმწიფო მოქმედების გეგმა. ავსტრიის ამხანაგებმა დასვეს ეს საკითხი და კიდევაც გადასურეს ის. თუ ძველი სოციალდემოკრატიული პროგრამები მთელი ინტერნაციონალის კოლექტიური აზროვნების დამუშავების ნაყოფია, ეს ახალი კი მარტო ავსტრიის პარტიის ღვილი შვილია, მის წიაღში აღმოცენებული და დამუშავებულია. ამიტომ ის არ შეიძლება არ იყოს მხოლოდ პირველი ამოძახილი, რომელსაც უნდა გამოეხმაუროს დანარჩენი მოქმე პარტიებიც და ამ გზით თანდათან დამუშავდეს ერთი ინტერნაციონალური პროგრამა.

გადასაპრელია ორი საკითხი: საჭიროა ახალი პროგრამა? თუ საჭიროა რა შინაარსის უნდა იყოს იგი? პირველს უნდა უპასუხოთ დადებითათ. ის უქვევლათ საძმდროვო აუცილებლობაა. დავა შეიძლება იყოს მხოლოდ მეორის გარეშემო, პოლიტიკურ მეთოდებზე და პერსპექტივებზე. ავსტრიის პროგრამა იძლევა ბევრ სადისკუსიო მასალას. მასში მოთავსებულია მეტათ სადაო აზრები, სოციალდემოკრატიკაში წინეთ უცნობი და გაუგონარი.

საყურადღებოა განსაკუთრებით პროგრამის ორი ნაწილი: სახელმწიფო ძალა-უფლების დაპყრობა და გადასვლა კაპიტალისტური წყობილებიდან სოციალისტურში. დანარჩენი ნაწილები განმეორება ძველი პროგრამის ცოტაოდენი ცვლილებით. პირველ პრობლემას პროგრამა ასე სურის: დემოკრატიულ რესპუბლიკაში სოციალდემოკრატიკა «დაიპყრობს ძალა-უფლებას მხოლოდ საერთო კენჭის ყრით». ეს არის ნორმალური განვითარების შედეგი. მაგრამ ზომ შესაძლებელია მოხდეს რაიმე მოუ-

ლოდნელი ამბავი, რომელიც შესწევებს ამ ნორმალურ მსვლელობას და უფლების საკითხს უცებ გაამწვავებს. ეკონომიური, პოლიტიკური ან სამხედრო კრიზისი იწვევს წშირათ სოციალურ ძალთა ისეთ გადაჯგუფებას, რომ ბურჟუაზია უძლური ხდება მართველობა შეინარჩუნოს. ამის მაგალითი მოგვცა ავსტრიაში და გერმანიაში. ეს შემთხვევა ავსტრიელთ გამოორიკნული აქტე და მამასადამე არც პროგრამა აქტე ასეთი დროისათვის. ისინი ემყარებიან კაპიტალიზმის თანდათანობით განვითარებას. უნახტომოთ და ურევოლიუციოთ. არა ერთი ქვეყნის პროლეტარიატი შეხვდა მოუშმაღებლათ ასეთ ისტორიულ მოულოდნელობას ცენტრალურ და აღმოსავლეთ ევროპაში. კაპიტალისტურ პაციფიზმზე პროგრამის დამყარება ამდენ გამოცდილების შემდეგ ყოვლად შეუძლებელია. მართალია პროლეტარიატი დღეს მდგვრათ ერევა ქვეყნის მართვა-გამგეობის წარმართვაში, მარა ის არ არის მისი მთავარი ფაქტორი და არც შეუძლია გარანტიის მოცემა. თანამედროვე საზოგადოებაში დაგუბებული გამომწვევი ძალების რევოლუციონარია. მისი კონსტიტუციური ჩარჩოში ჩაჭედა და ბლოკადე ევოლუციურათ მიმართვა აღემატება საზოგადოების ძალდონეს. მდგომარეობა ბატონობს ადამიანზე და არა ადამიანი მდგომარეობაზე. პარტია უნდა იყოს დაჭედილი ყველა ფეხებზე. ის ან არ უნდა სახლგრაედეს სოციალურ რევოლუციის პრაქტიკულ ფორმას ან და. თუ უეჭველათ განსაზღვრა საჭიროა, ეს ფორმა უნდა იტევდეს ყველა შესაძლებლობას. საყურადღებოა ის, რომ პროგრამის პროექტი იყო ასეთი პერსპექტივა გათვალისწინებული, ე. ი. «მზათ ყოფნა ძალა-უფლებით რევოლუციური საშუალებებით დასაპყრობათ» რადიკალბლოათ პროგრამიდან გაქრა.

ეს პოლიტიკური ცალმხრივობა პროგრამაში თანდათან ვითარდება და დებულობს უკვე პრინციპიალურ ხასიათს. პროგრამა ითვალისწინებს ისეთ მდგომარეობას, როცა საყოველთო კენჭის ყრით ძალაუფლება პროლეტარიატის ხელში გადადის ან უკვე გადავიდა, ხოლო ბურჟუაზია მას არ ურიგდება და აწყობს კონტრ-რევოლუციას. თუ მტრის დამარცხება დემოკრატიული საშუალებებით შეუძლებელი ხდება, «მუშათა კლასი შესაძლებლად სახელმწიფო ძალის დაპყრობას მხოლოდ სამოქალაქო ომით». ის «იძულებული იქნება ბურჟუაზიის წინააღმდეგობა გასტეხოს დიქტატურის საშუალებით». მამასადამე, სოციალური რევოლუციის საშუალება დემოკრატია, როცა ის არ სურის, სამოქალაქო ომი და დიქტატურა. ეს დებულება მართლაც სრულიად ახალი აზრდენება და საჭიროებს გულდასმით განხილვას.

პირველყოფისა, ამ დებულებით დაპირდაპირებულია ერთი მხრით დემოკრატია, მეორე მხრით სამოქალაქო ომი და დიქტატურა. ეს კი ძირითადი შეცდომაა, რაზედაც აგებულია ყველა დანარჩენი შეცდომა.

დემოკრატია არის საზოგადოების სახელმწიფო ფორმა, სუვერენიტეტის გამოხატულება, ხოლო დიქტატურა აღმასრულებელი ძალის ფორმა. ბატონობის გამტარებელი და დამმარტებელი სუვერენი თავის თავის დასაცავათ აჩერებს არსებულ კანონებს ნაწილობრივ ან მთლათ და მის ალაგაპ აწესებს საგანგებო კანონებს, იღებს საგანგებო ზომებს, მიმართავს დიქტატურას. აქედან, დემოკრატია ეპირდაპირება არისტოკრატია, ოლიგარხია, მონარქია და სხვ., ხოლო კონსტიტუციას, კანონიერებას — დიქტატურა. ამ ფორმას მართვისას მიმართავს ყოველნაირი სახელმწიფო; არის დიქტატურა დემოკრატიული, მონარქიული, ოლიგარხიული, და სხ. აქ მთავარია არა აღმასრულებელი ძალის ეს ფორმა. არამედ თვით მისი სათავე, მისი დამწესებელი და ბატონი. ათინის დემოკრატიაში დიქტატორული უფლებები ჩააბარა სოლონს, სპარტისამ ლენინდრას, საფრანგეთისამ კონვენტს. პარიკისამ კომუნას. ყველა ეს დემოკრატიული დიქტატურა და მამასადამე ვერ დაეპირდაპირება მისივე დედას-დემოკრატიას.

დიქტატურა ეპირდაპირება დემოკრატიათ მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა მას აწესებს არა დემოკრატია, არამედ თვით წესდება თავისი საკუთარი ძალდონით. მაშინ ის თვით ხდება სუვერენი, სახელმწიფო უფლების წყარო. ქვეყნის ბატონ-პატრონი. სილა, ლენინი, პანგალუსი, მუსოლინი — ამ ტიპის დიქტატურის წარმომადგენელია. ამიტომ ესენი ყველა ერთნაირათ აქემებენ დემოკრატიულ წყობლებას და ქმნიან დიქტატორულს.

ესადია, დიქტატურა ორნაირია: როგორც აღმასრულებელი ორგანო სუვერენისა და როგორც სუვერენი. ავსტრიის პროგრამაში ან ამ მცნებათა უბრალო თეცა ანდა დიქტატურა წარმოდგენილია მართველობის სისტემათ, ბლოშევიკურათ. უფლე-

ბა დემოკრატიის მიმართოს საგანგებო ზომებს თავის გადასარჩენათ სრულიად უდაობა. ეს სახეობით თავსდება სოციალიზმის მსოფლმხედველობის ფარგალში. მარა აქ არავითარი ადგილი არ აქვს დიქტატურას ბოლშევიკურათ წარმოდგენილს. აესტრიციელი ამხანაგები კი სწორეთ ასეთ შინაარს აძლევენ ამ ცნებას. მომხსენებელი ოტო ბაუერი პარტიის ყრილობაზე ასე განმარტავს პროგრამის ამ მუხლს: «პროგრამის პროექტმა უნდა უთხრას კომუნისმის გავლენის ქვეშ მყოფ მუშებს: ჩვენთვის არის მდგომარეობა, როცა სამოქალაქო ომი და დიქტატურა თქვენსავით გვესმის» («არბაიტერ ცაიტუნგ» № 302). სოციალდემოკრატიისათვის ასეთი მდგომარეობა არასოდეს არ შეიძლება დადგეს; ის თავის-თავს ვერ გააუქმებს. ეს პროგრამის მიერ დემოკრატიზმიდან ბოლშევიზმისაკენ გადახრა კიდევ უფრო ნათლათ სჩანს თვით დიქტატურის შინაარსის განმარტებისაგან. ბაუერის აზრით, დიქტატურა ნიშნავს ტერორიზმს: «ნურავინ გვაჯერებს ვითომ დიქტატურა და ტერორიზმი ერთმანერთს შორდებოდეს», ამბობს მომხსენებელი (იქ. № 302). ახლა ამყარაა, რას ნიშნავს დიქტატურა; ის არის მართველობა ტერორისტული საშუალებებით.

ამნართ, აესტრიის პარტიულ პროგრამაში მოულოდნელათ შემოიჭრა ბოლშევიკური აზროვნება და იქ გაბატონდა. კომინტერნის ლოზუნგები—სამოქალაქო ომით და ტერორით სოციალიზმის დამყარება—აქ პოულობს გამოძახილს. ეს ინტერნაციონალური სოციალიზმის, მარქსიზმის, ძირითადი რევიზიაა. სამოქალაქო ომი და ტერორი პირდაპირ ეწინააღმდეგება მეტბოლ პროლეტარიატის მოძღვრებას და მოძრაობას. პირველი, საზოგადოთ, გაბატონებულ კლასების ბრძოლის მეთოდია, მათი სტიქიაა და მისთვის არასოდეს რევოლიუციურ კლასებს არ მიუშარტავს. სამოქალაქო ომი გამოუცხადა კონვენტს ვანდუიამ, პარიზს ვერსალმა. «ტიერმა გახსნა სამოქალაქო ომის ცეხილი», ამბობს მარქსი; «კომუნა უფრთხოდა სამოქალაქო ომში ჩათრევას, რასაც თავზე ახვევდა მტერი. ცენტრალური კომიტეტი დაადგა წმინდა თავდაცვითი ზომას, მიუხედავათ ვერსალის კრების პროვოკაციისა, პარიზის ახლო მახლო ჯარების თავის მოყრისა და მთავრების უფლებით უზურპაციისა» («სამოქალაქო ომი»). სამოქალაქო ომს, სადაც ერთი ბრძოლა ხშირათ დავას სწყევტს, პროლეტარიატის განმათავისუფლებელ მოძრაობაში ადგილი არ აქვს. ის პირველათ ლენინმა გადმოიხროდა და ბოლშევიკებმა განახორციელა თავისი აუცილებელი შედეგებით—დემოკრატიის და ეკონომიის დანგრევით. მას ებრძოდა მუდამ ყველა რევოლიუციური და სოციალისტური პარტია. მას მიმართავდა მუდამ რეაქციონერები და კონტრ-რევოლიუციონერები.

ტერორიზმი, რასაკვირელია, შეკავშირებულია სამოქალაქო ომთან. ვერსალი და მსოკოვი ამს ამტკიცებენ. მარა დიქტატურა სრულიად არ ნიშნავს ტერორიზმს, დიქტატურა დემოკრატიული და პროლეტარული. «იციოთ რას ნიშნავს პროლეტარიატის დიქტატურა? შეხედით პარიჟის კომუნას, აი პროლეტარიატის დიქტატურა», სწერს ენგელსი (იქ. წინასიტყვაობა). კომუნას კი არც სამოქალაქო ომი გამოუცხადებია, არც ტერორისათვის მიუშარტავს. მარქსი სწერს: «18 მარტიდან ვერსალის ჯარების შემოსავამდე, პარიზის პროლეტარიატის რევოლიუცია დარჩა ისეთი სპეტაკი სისხლიანი აქტებისაგან, რომლითაც საესეა «მალღი კლასების» რევოლიუციები და კიდევ უფრო მათი კონტრ-რევოლიუციები, რომ ვერც ერთი მისი მტერი მას ვერ უსაყვედურებს ვერც ერთ ასეთ მოქმედებას გარდა გენერალ ლაკომტის და თომასის სიკვდილისა და ვანდომის მოედანის საქმისა», ხოლო არც ერთ ამ აქტში კომუნა დამნაშავე არ არისო (იქ.).

როგორც ხედავთ, ტერორიზმი, ისე როგორც სამოქალაქო ომი, მარქსის აზრით «მალღი კლასების» ბრძოლის მეთოდია. ადამიანთა დახოკვით წყობილების შეცვლა ხერხელ ხალხის ნააზრევია, მეშინაური რაციონალიზმის პოლიტიკაა. კონვენტის ტერორმა ვერ შეაჩერა რეაქცია. იმპერია, რესტავრაცია—ვერ დაამყარა «სამართლიანი წყობილება»; ბოლშევიკურმა სისხლის მორევემა მოგვცა ახალი კაპიტალიზმი. საზოგადოთ განვითარებას განსაზღვრავს ობიექტიური კანონები და არა თავების მოკვეთა. «ჩემი შეხედულობათ, სწერს მარქსი, რომელიც უცქერის საზოგადო-ეკონომიური ფორმაციის განვითარებას როგორც ბუნებრივ-ისტორიულ პროცესს, ყველა მოძღვრებაზე, ნაკლებ ხდის ცალკე პიროვნებას პასუხისმგებლათ იმ დამოკიდებულებაში, რომლის სოციალური ქმნილება თვითონ არის, თუნდაც ის სუბიექტიურათ ამ დამო-

კიდებულებაზე ძლიერ მაღლა იდგეს» (კაპიტალი, წინასიტყვაობა). ეს ტერორიზმის სრული დაგეგმვაა.

ავსტრიის კონგრესზე დიდი დავა იყო მარქსის «შეხედულების შესახებ დიქტატურაზე. მისი აზრი ამ საკანზე ნათელია «კომუნისტური მანიფესტიდან». აქ ვკითხულობთ: «პირველი ეტაპი მუშათა რევოლუციისა არის პროლეტარიატის გადაქცევა მართველ კლასათ, მართვა-გამგეობის დაპყრობა დემოკრატიის მიერ». შემდეგ ეს მუშათა დემოკრატია ერევა საკუთრების დამოკიდებულებაში. «ეს რასაკვირველია თავში ვერ გატარდება ისე, თუ არა დესპოტიური დარღვევით საკუთრების უფლების და ბურჟუაზიული წარმოების ურთიერთობის». ე. ი. დემოკრატიული მართველობა იწყებს სოციალისტური წყობილების საფუძველის ჩაყრას არა კონსტიტუციური, არამედ საგანგებო ზომებით. მარქსი აღიარებს დემოკრატიულ დიქტატურას.

თეორიული დასაბუთება პროგრამის ამ ახალი აზრებისა მოგვცა ოტო ბაუერმა თავის ზემოთნახსენებ სიტყვაში. მისთვის დვას ასეთი ალტერნატივა: ან დემოკრატიული საშუალება ან სამოქალაქო ომი. ხოლო დემოკრატიული საშუალება ნიშნავს «გონებრივ საშუალებას». «დიახ ჩვენ გვსურს ვიბრძოლოთ გონებრივი იარაღით, ჩვენ გვსურს ვიბრძოლოთ ხალხის უმრავლესობის მოსამზრობათ დემოკრატიული წესებით და ბატონობის მოპოვება... «აშკარათ და გადაჭრით ვაცხადებ, რომ თუ ჩვენ დემოკრატია დაგვიწვრიეს და არავითარი სხვა გზა არ დაგვიტოვეს გარდა ძალმომრეობით ბრძოლისა, მივმართეთ ძალას»; ხოლო ნიშნავს სამოქალაქო ომს» (იქ.). ე. ი. ან «გონებრივი იარაღი» ან სამოქალაქო ომი—აი ბრძოლის ალტერნატივა. აქედან ბოლშევიკურ აზროვნებაში გადავარდნა ადვილია. ჩვენთვის ცხადია, რომ «გონებრივი იარაღი» არ კმარა, ძალა საზოგადო წყობილების აკუსერი, ის უფლების დარაჯია. ბურჟუაზიული დემოკრატიის გადაქცევა სოციალისტურ დემოკრატიათ ყოველგან მწყობრათ და მშვიდობიანათ ვერ ჩატარდება. მაგრამ აქედან სამოქალაქო ომამდე დიდი მანძილია. არის ბრძოლის და ძალის სხვა ფორმები, ამთ შორის მთავარია რევოლუცია. რევოლუციური გამოსვლა. კაპის გამოსვლას გერმანიაში სოც.-დემოკრატიამ უპასუხა საერთო გაფიცვით და არა სამოქალაქო ომით, იარაღით ჩხარუნში რეაქციონერები უფრო დახელოვნებულა და ამ ნიადაგზე ბრძოლის გადატანა მათი ინტერესია. რევოლუციის მსვლელობაში ხდება იარაღის ხმარა, აჯანყება (10 აგვისტო), მარა ეს არის მოძრაობის ერთი ეპიზოდი და არა მთელი მოძრაობა. აქ გამარჯვებას საზღვრავს არა იარაღი, არამედ რევოლუცია, ე. ი. საზოგადო ძალთა მობილიზაცია. სადაც რევოლუციური მდგომარეობა არ არის, იქ მახვილი იარაღიც ჩლუნება. პროლეტარიატის ბრძოლა ბევრნაირი ფორმით იხატება. მარტო «გონებრივი საშუალებით» არც მშვიდობიანობაში ვკმაყოფილდებით. კოლპერატივები, სინდიკატები, მუნიციპალიტეტები, გაფიცვები და სხ. და სხ. სოციალური საშუალებებია. ბრძოლის ასე მებრტყვით დასახვა—ან სიტყვით ან ტერორით—მთელი პერსპექტივის გამრუბებაა.

* აქაც საკულისხმეირაა ის, რომ პროგრამის პროექტში გამოთქმული მართალი დებულება: «რევოლუციურათ უპასუხებთ ყოველნაირ კონტრრევოლუციას», პროგრამიდან ამოგდებულია. საზოგადოთ, პროგრამას რევოლუცია, რევოლუციური მდგომარეობა და ბრძოლის მეთოდები მთლათ დაიწყვება.

როგორც ხედავთ, ავსტრიის სოციალური რევოლუციის პროგრამაში გატარებულია ორი ხაზი პაციფიური და ბოლშევიკური. ერთი უკიდურესობის გვერდზე მეორე უკიდურესობა. ამ დუალიზმის მოსპობა შეიძლება ერთი გზით: მესამე თავიდან უნდა ამოვარდეს «სულიერი დემოკრატიზმი», სამოქალაქო ომი, ტერორისტული დიქტატურა და მათ ალაგას შეტანილ იქნას რევოლუციური სოციალდემოკრატიის პრინციპები.

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

ბ ე ლ ი ტ ი კ უ რ ი მ ი მ ე ლ ს ი ჯ ვ ა .

ჩვენ ხშირად გვინდება მკითხველის ყურადღების შეჩერება ისეთ რამეებზე, რასაც გარეგნულად საქართველოსთან თითქოს არავითარი კავშირი არ აქვს. რატომ ჩავდივართ ამას? იმიტომ რომ საქართველოს საკითხი არის დღეს-ის, როგორც იყო ის მის დამოუკიდებლობის არსებობის დროს—საერთაშორისო საკითხი.

ფაქტიურად საქართველოს ტერიტორიაზე უცხო ძალა ფარფაშობს. მაგრამ მიუხედავად ამისა მტკრმა მის მიერ დასახულ მთავარ მიზანს—საქართველოს სუვერენულ უფლებების გაქრობას—მინც ვერ მიაღწია.

უდალა, რომ საქართველოს ოკუპაციის შემდეგ, რუსეთის შინაური განვითარების პროცესი მის განთავისუფლების საქმეში დიდი ფაქტორია; ამ პროცესის სიჩქარეზეა ბევრად დამოკიდებული ქართველი ხალხის განთავისუფლების დღის მოახლოება; მაგრამ ჩვენ ერთ წამსაც არ უნდა გაუშვათ მხედველობიდან ისიც, რომ საქართველო, თუმცა მცირე, მაგრამ მინც ერთი ნაწილიაგანია საერთაშორისო სისტემისა.

ეს მდგომარეობა ახასიათებს საქართველოს დღევანდელ ბრძოლას ცარიზმის დროსთან შედარებით და ამიტომაც მართებს ქართველ ხალხს განსაკუთრებული ყურადღებით აღევნოს თვალყური ყოველივე იმას, რაც ხდება სხვადასხვა ქვეყნებში.

აი პატარა ალბანეთი, შორეულ ბალკანეთში მდებარე, მილიონ ნახევრიან მუსულმანურ გზებით, თითქოს არავითარი მნიშვნელობა არ უნდა ჰქონდეს მას ჩვენთვის. ნამდვილათ კი ეს ასე არ არის. ალბანეთმა ხელშეკრულება დასდო მუსოლინთან; ამ გარემოებამ დიდი აურზაური გამოიწვია ევროპაში. იუგოსლავიის საგარეო საქმეთა მინისტრი სამსახურიდან გადადგა; პარიზის და ლონდონის კაბინეტები იძულებული შეიქმნენ დიპლომატიური გზით რომს შეეითხებოდნენ. ანგორის მთავრობის ნერვიულობამ კიდევ უფრო იმატა. ამ აქტის გარეგნული გამოძახილი ჯერჯერობით ამით გათავდა-იუგოსლავიის მთავრობის კრიზისი უკვე დამთავრებულია. პარიზის და ლონდონის მუსოლინიმ «დამამშვიდებელი» პასუხი გასცა; მაგრამ პსინოლოგიური და პოლიტიკური შედეგები ალბანეთ-იტალიის «დაქორწინების» ამით არ შეიძლება ამოიწუროს.

იტალიის ფაშისტურმა მთავრობამ ამ ხელშეკრულებით ბალკანეთში მეტად მნიშვნელოვანი ბაზა გაიზინა; პროტექტორატი ალბანეთზე (ხელშეკრულების საერთო ხასიათი ასეთია) აძლევს მუსოლინის საშუალებას თავისუფლად იმოქმედოს ბალკანეთში იტალიის გავლენის გასაძლიერებლად და ამავე დროს იზრუნოს ანატოლიაში შეჭრაზე; ოსმალეთისათვის საშიშროება კიდევ უფრო რეალურია, ვიდრე ეს იყო ამ ხელშეკრულებამდე.

უნდა აღინიშნოს, რომ ეს მოხდა ოდესის შეხვედრის შემდეგ. შობაქცილება ისეთია, თითქოს ეს აქტი ამ შეხვედრის პასუხი ყოფილიყო; თუ ეს ასეა, უნდა ვაღვიაროთ, რომ იტალიის დიქტატორი უფრო მოზენილად მოქმედობს, ვიდრე მისი კოლეგები მოსკოვსა და ანგორაში. ყოველ შემთხვევაში ის უფრო პრაქტიკული მოღვაწეა; ანგორამ ოდესაში პლატონიური დაპირებანი მიიღო; ან კი არსებითად მეტი რის მიცემა შეეძლო მოსკოვს. ალბანეთის ბაზა კი ძვირფასი და ხელმოსაკიდ რამაა. თუ მუსოლინის რეჟიმი გაგრძელდა, ექვი არ არის იგი დაწყებული გზით ივლის; ეს გზა ქვეყნიერებას, როგორც არა ერთხელ გვითქვამს, ახალ შეიარაღებულ კონფლიქტს უქადის ახლო აღმოსავლეთში.

ოდესა არც რუსეთისათვის დარჩენილა უშედეგოთ. ჩვენ გვახსოვს თაფლის ხანა მუსოლინ-ლენინის მეგობრობისა. სული სულს იცნობსო, იტყვიან. და სწორედ მუსოლინიმა პირველმა იცნო საბჭოთა რუსეთი და დასდო მასთან სავაჭრო ხელშეკრულება; ბესარაბია. ევროპის მიერ რუმინეთისათვის მისაკუთრებული, ის მოსკოვს დაპირდა. შემდეგ თანდათანობით უკანასკნელს ზურგი უბრუნა და დღეს იმავე ბესარაბიაზე რუმინეთის უფლებებს აღიარებს. ჯერ მორცხვად კერძო წყირღში გენ. ავერესკოს ამ საკითხის დიპლომატიურად შეჯერება დაპირდა. ესეა კი, განსაკუთრებით ოდესის შემდეგ, რუმინიის სასარგებლოდ დემონსტრაციებსაც არ ერიდება. აკი გამოსთქვა საჯაროთ ამ დღეებში რუმინიის პარლამენტში საგარეო საქმეთა ყოფილმა მინისტრმა დუჟამ სრული თავისი კმაყოფილება იტალიის მტკიცე პოზიციით ბესარაბიის საკითხში.

ორი თვის წინეთ ლიტვის მთავრობამ საბედისწერო ნაბიჯი გადადგა; მან გარღვია ბალტიის სახელმწიფოთა საერთო ფრონტი, გამოეთიშა მეზობელთა და მოსკოვთან პოლიტიკური ხელშეკრულება დასდო. ამ აქტში ვერპლის პრესამ საბჭოთა რუსეთის დიდი გამარჯვება დაინახა. მართლაც, შეთანხმების საერთო ხასიათით აშკარა იყო, რომ ის მიმართული იყო პოლონეთის წინააღმდეგ, ლიტვისათვის ვილნუს მისაკუთრებით მოსკოვმა ეს სახელმწიფო პოლონეთს მწვევეთ დაუპირდაპირა და სახსებთ თავის გავლენის ქვეშ მოაქცია. ლიტვის დემოკრატიისათვის ეს ნაბიჯი მართლაც საბედისწერო იყო. რუსეთი თავის ჩვეულებრივებზე შეეცდებოდა ლიტვის გასაბუყებას. ამ რეალურმა საფრთხემ არეგდარევა გამოიწვია სხვადასხვა წრეებში, რითაც ისარგებლეს მემარჯვენე ელემენტებმა. ფაშისტებმა, რომელიც სამხედრო წრეებს ეყრდნობოდნენ, გადატრიალება მოანდინეს და ძალა-უფლება ხელში ჩაიგდეს. დღეს ლიტვა სამწუხარო სურათს წარმოადგენს: პარლამენტი გაუქმებული. საყოველთაო უფლება ფეხქვეშ გათელილი და ოფიცრობა პატრონობს ქვეყანას. შესძლებს კი ეს უკანასკნელი მისცეს პოლიტიკურ კრიზისს ერისთვის სასარგებლო მიმართულება? რასაკვირველია არა. სამხედრო დიქტატურას ქვეყანა არასოდეს არ უხსნია და ვერც იხსნის. მას შეუძლია მხოლოდ მონდენილად ისარგებლოს თავის ანტიპოდის—დემოკრატიის შეცდომით ან დაბნევით. და დროებით მიმართოს სახელმწიფოს საქე მოწინააღმდეგე მიმართულებით, რაც ქმნის ილიუზიას, აბნელებს პერსპექტივას და დიქტატორთა პირიფრენის ქვეყნის მხსნელთა მანტიაში ხვევს: მხოლოდ ყოველივე ეს დროებითია. ძალაუფლება, რომელიც ხალხის უმრავლესობასთან არ არის დაკავშირებული და მისი ნების და სურვილის წინააღმდეგ ლაშობს არსებობას უძლეურია. მას შეუძლია შეინარჩუნოს ბატონობა, და ისიც პირველ დამარცხებამდე. გარეშე ავანტიურებით და შიგ თავის საკუთარ ხალხთან ბრძოლით. კვენოს დიქტატორების შესაძლებლობა ამ მხრივ გაცილებით უფრო პატარაა, ვინც მათი თანამომეტოა იტალიაში და ისპანიაში. გენ. სმეტრონოს (ლიტვის დღევანდელი პრეზიდენტი) თავისუფლათ ფარფალი არ შეუძლია, იგი უნდა დაეყრდნოს რომელიმე გარეშე ძალას. მომხდარ სახელმწიფო გადატრიალებით ლიტვა მოსკოვის კლანჭებს გაუშვრა. სალი საგარეო პოლიტიკა ლიტვას უკარანახებს მეზობლებთან (ესტონია, ლატვია, პოლონეთი და ფინლიანდია) მჭიდრო დაკავშირებას. მაგრამ ამის ნიშნებს ჩვენ ვერ ვხედავთ.

მას შემდეგ რაც გერმანია ერთა ლიგის სწორუფლებიანი წევრი გახდა, მასზე განსაკუთრებული, ლიგისაგან დამოუკიდებელი ზედამხედველობა თუნდაც სამხედრო სფეროში შეუძლებელია რომ არის. მაგრამ ეს მხოლოდ წმინდა ლოლიკური თვალსაზრისით. სინამდვილე კი ოლოიკას ხშირად სცილდება და სინამდვილე ის არის, რომ რეინს გალმა და გამოლმა ურთიერთი უნდობლობა კიდევ ღრმით არის გამჯდარი.

არავისათვის საიდუმლოებას არ წარმოადგენდა, რომ გერმანია, მიუხედავად ვერსალის ხელშეკრულებისა და მის მიერ დაწესებულ სამხედრო კანტროლისა, არ განიარაღებულა არც ფიზიკურად და არც მორალურად. რაინსვერი (რეგულიარული ჯარია), თუმცა ასი ათას კაცს შეიცავს, მაგრამ მის გვერდით ათასობით გაფურჩქილა სხვადასხვა გიმნასტიური, სეპარჯიზო და პატრიოტიკული ორგანიზაციები, რომელიც მნიშვნელოვან სამხედრო ძალას წარმოადგენდა. აქვე უნდა აღინიშნოს ის, რაც გამოქვეყნდა ინგლისურ გაზეთ «მანჩესტერ გარდიან»-ის ფურცლებზე და რაც წარმოუდგენელი გაბედულობით დადასტურა შეიდამანმა რეისსტაგის ტრიბუნუდან. ვირტრატენაუს კაბინეტის მიერ დადებულ ხელშეკრულების საშუალებით გერმანიას რუსეთი თავის სამხედრო ლაბორატორიით გადაუქცევია; იქ-მას მოუწყვია ქარხნები პავროლანების, ყუმბარების და ქიმიურ მასალების დასამზადებლათ; დიდძალი გერმანიის ოფიცრობა წითელ არმიის ინსტრუქტორათ წაუყვანიათ; დაუმატეთ ამას ის ფორტიფიკაციები, რომელიც გერმანიის მთავრობამ ააგო თავის აღმოსავლეთის ციხეების გარშემო: კენიგსბერგში, კიუსტრინგში და გლოგაუში (რასაც პოლონეთი მის წინააღმდეგ მიმართულ ნაბიჯათ თვლის). და ადვილი წარმოსადგენი იქნება ის სიძნელე, რომელიც უნდა გადაეღაზა ბრიანსა და პოლ ბონკურს, რათა საფრანგეთის მთავრობა დათმობის გზით წაეყვანა.

ცხადია, რომ მოკავშირეთა სამხედრო კანტროლმა თავი თავი ვერ გაამართლა:

სწორედ მისი არსებობის დროს მოხდა ყოველივე ზემოთ აღნიშნული. მისი, რეგისტრაციის ინსტიტუტის, დაცვა პრაქტიკული თვალთვარისით, პრინციპს რომ თავი დავენებოთ. უიმედო საქმეა; მხოლოდ მასალა მორიგების პოლიტიკის წინააღმდეგ მართლაც დაბლომათ იყო დაგროვილი.

მიუხედავად ამისა ერთა ლიგის საბჭომ სიძნელე სძლია და შეთანხმება მოხდა შემდეგ საფუძველზე: მოკავშირეთა სამხედრო საკონტროლო კომისია გაყვანილ იქნება გერმანიიდან 31 იანვრის შემდეგ; სამხედრო ზედამხედველობის ფუნქცია გადადის ლიგის მიერ დასახელებულ სამხედრო ექსპერტების ხელში; ლიგის ზედამხედველობას არ ექნება მუდმივი ხასიათი; ფორტიფიკაციის და სამხედრო მასალების საკითხის შესახებ კვლავ იწარმოებს დიპლომატიური მოლაპარაკება; თუ მორიგება არ მოხდა, საკითხი გადადის ერთა ლიგაში.

ასეთია პატარა შინაარსი ამ დიდი შეთანხმების. პატარა შინაარსი, ვლასარაკობთ, ვინაიდან მასში ბევრი არაფერია. მხოლოდ შეთანხმების მნიშვნელობა უდიდესია იმ პოლიტიკური და მორალური ეფექტის გამო, რომელიც მას მოყვა.

შეიდუმანის სიტყვა, ეს უღმრთელი საბრალმდებლო აქტი გერმანიის მთავრობის წინააღმდეგ, შესაძლო იყო მხოლოდ ამ შეთანხმების შემდეგ; მთელი პრესა გარდა ფაშისტური და ულტრა-პატრიოტულია და უზოგავათ ებერა მთავრობას საბჭოთა რუსეთთან ერთად ჩაწყობილ მახინჯიციების გამო. სოც.-დემოკრატიამ სამარცხვინო ბოძზე გააკრა რაინსვერის მინისტრი დოქტორი გესლერი; ამას მოჰყვა მარქსის მთავრობისადმი უნდობლობის გამოცხადება და მისი გადადგომა. ესეც ქენევის შეთანხმების გამოძახილათ უნდა ჩაითვალოს.

ერთა ლიგის სესიის წინა დღეებში ყოფილმა კანკლერმა ვირტმა *) რეინსტაგში განაცხადა: «ჩვენ შევიდით ლიგაში, დავადექით შეგნებულათ მორიგების ხეას. ესლა სიტყვა საფრანგეთს ეკუთვნისო». «ფორვერტსი» მას უპასუხებს ქენევის სესიის შემდეგ: «სიტყვა მარტო საფრანგეთზე როდია, არამედ ჩვენზედაცო; თუ მორიგება გვინდა, არავითარ ორჭოფობას არ უნდა ქონდეს ჩვენს მოქმედებაში აღვილიო». როგორც ვხედავთ, გერმანიის პოლიტიკაში თანდათანობით საგრძობი გადატეხა ხდება. ის უფრო აშკარა განდება, როცა მოგვარდება რეინის მხარის ოკუპაციის მოხსნის საკითხი. საბჭოთა რუსეთს ევროპაში საკენკი არ აქვს და ამით ახსენება ალბათ ჩიჩერინის მელანქოლით დასავსე განცხადება, რომ საბჭოთა კავშირი მოხარული იქნება, თუ ეს ორი სახელმწიფო მორიგდებაო...

გადავიდეთ ესლა შორეულ აღმოსავლეთზე. იქ დიდი ამბები დატრიალდა და შეგვიძლია თამამათ ვსთქვათ, რომ სწორედ იქ არის გათამაშებული მოსკოვის ბედი. თუ მან იქ წაავა, მშვიდობით დიდო პოლიტიკა, ინგლისთან ჭიდილო, დიდი სახელმწიფო მოხვე... აქვე კი გამარჯვების რაიმე შანსი? ჩვენ წინეთაც ვფიქრობდით და ესლაც იმ აზრისა ვართ, რომ არავითარი. რატომ?

ჯერ ფაქტიურ მდგომარეობაზე. კანტონელებმა მთელი ცენტრალური ჩინეთი ხელში ჩაიგდეს და ჰან-კეუში გადაიტანეს თავისი ბაზა. ჩანგსოლინი ჩრდილოეთ პროვინციებს ბატონობს. ამწარად ჩინეთი ორ თანაბარ ნაწილათა დაყოფილი. უკანასკნელ დროს სამხედრო ბედი კანტონებს წყალობს, თუმცა დიდი სიფრთხილიე-საქარო ჩინეთის სამოქალაქო ომის სამხედრო ოპერაციების დაფასებაში; ჩვენ კარგად ვგანსჯის წარსულის სიურპრიზები და შესაძლებელია მომავალშიაც ექნეს ადგილი ამ სიურპრიზებს. მაგრამ ვთქვათ. რომ კანტონელებმა მართლაც შესძლეს გამარჯვება თავის მოწინააღმდეგეებზე. იქნება ეს გამარჯვება კომუნისტის ან მოსკოვის, რომელმაც კანტონელების საქმეში მილიონები ჩაპყარა? ოდნავადაც არა. და ვისაც ეს არ ესმის, მას არავითარი წარმოდგენა არა აქვს იქაურ მოძრაობაზე. დღესაც ამ მოძრაობაში უკვე თავი იჩინა მიმდინარეობამ. რომელიც მომხრე ინგლისელებთან და სავითოდ ევროპელებთან მორიგების. თუ ჩინეთი იბრძვის იმისათვის, რომ თავი დააღწიოს მძიმე უღელს, რომელიც კონცესიების სახით მის ვაჭრობა-მრეწველობას აწევბა და თუ ამ

*) დოქტორი ვირტი მოსკოვის სწირი სტუმარია; იგი მეთაურობს ტყის კონცესიონერებს რუსეთში. როგორც ზემოთ ვთქვით მისი კანკლერობის დროს (პრეზიდენტ ებერტის წინააღმდეგ, როგორც ამოწმებს გაზ. «ბერლინერ ტაგებლატი») მოხდა რუსეთთან შეთანხმება სამხედრო ქარხნების შესახებ.

მხრივ მან თავისი მდგომარეობა გაუმჯობესა, ის კაპიტალისტურ ევროპას მაინც ვერ გაექცევა და არც სურს გაექცეს. მოსკოვთან კავშირი მისთვის ამ ბრძოლაში ძვირფასი რამ იყო. მხოლოდ, რა წამს დაინახავს, რომ მან მიზანს მიაღწია. ამ კავშირის აზრიც გაქრება და გაქრება მასთან ერთად მოსკოვის გავლენა ჩინეთზე. ამ პროცესს ხელს უწყობს აგრეთვე გარემოებასთან შეფარდებული, მოღვედილი ხაზი დათმობისა, რომელსაც დაადგა ინგლისის მთავრობამ ამ მოძრაობის მიმართ. მართალია, ინგლისის მემორანდუმი ჯერ-ჯერობით მხოლოდ ბელგიამ გაიზიარა, მაგრამ თუ მდგომარეობა კანტონელების სასარგებლოდ განვითარდა, უნდა ვიფიქროთ, რომ სხვა სახელმწიფოებიც ამ გზას დაადგებიან.

ახლო მომავალი დაგვარწმუნებს, რომ მოსკოვი აქაც, როგორც სხვაგან, ფონს ვერ გავა და მიზანს ვერ მიაღწევს.

მ. ბ.

გერმანიის რაისხვერი და ბელმევიკური რუსეთი.

გერმანიის რაისხვერმა ამ ორი თვის განმავლობაში მთელი ქვეყნის ყურადღება მიიპყრო. მკითხველმა იცის, რომ ვერსალის ხელშეკრულების ძალით განსაზღვრულია რაისხვერის არა მარტო შემადგენლობა, არამედ მისი შეიარაღებაც. გერმანიას აერთვა უფლება შეენარჩუნებია ძველი და გაეშენებია ახალი იარაღის და სამხედრო მოწყობილობის ქარხნები. ეს გარემოება რა თქმა უნდა მეტად აღელვებს გერმანელ რეაქციონერებს, ვილჰელმის დროის მაღალ ოფიცრობას, განსაკუთრებით კი იმ მაღალ ინდუსტრიულ სფეროებს, რომლებსაც გერმანიის სამხედრო წარმოება განუსაზღვრელ მოგებას აძლევდა. ამ ეს მონარქისტული ელემენტები არ აკლდებენ ცდას, რომ რაისხვერის ირგვლივ მოაწყონ ფართული თუ ნახევრად ლეგალური სამხედრო ორგანიზაციები და თვით რაისხვერი თავის იარაღათ გაიხადონ. ეს ცდა მთელმა ქვეყანამ იცოდა. ფართო საზოგადოებრივი აზრისათვის დაფარული იყო, რომ რაისხვერის ირგვლივ მოწყობილ შავზნელ საქმეების მთავარი ხელისშემწყობი ყოფილა საბჭოთა რუსეთი, რასაც ფარდა ახდა ამ რამდენიმე კვირის წინად პირველად ინგლისის რადიკალურმა გაზეთმა «მანჩესტერ გარდიანმა», ხოლო შემდეგ ყველა ამ მხილებებს თავი მოუყარა რეისხტაგში წარმოთქმულ შესანიშნავ სიტყვაში. ფილიპე შეიდემანმა მან განაცხადა, რომ რაისხვერი შეადგენს «სახელმწიფოს სახელმწიფოში», რომელსაც გარდა ლეგალურისა აქვს საიდუმლო უკანტროლო ბიუჯეტი; ამის წყაროა გერმანიის მსხვილ მრეწველთა დოტაციები. 1923 წლიდან რაისხვერის ფართულ ფონდში შეუტანიათ წლიურად 70 მილიონ ოქროს მარკამდე. გერმანიის ჯარის საიდუმლო საქმეებს ხელმძღვანელობდა ჯგუფი, შემდგარი რეაქციონერ-მონარქისტ-მაღალ ოფიცრობისაგან და სამხედრო ინდუსტრიის ფირმების კაცებისაგან. ამ წრეების საშუალებით დაიდვა ხელშეკრულება საბჭოთა რუსეთსა და ცნობილ ფირმა «იუნკერს» შორის. შეთანხმება მდგომარეობდა შემდეგში: გერმანელების ფულით და გერმანელ ტექნიკოსების საშუალებით უნდა გაემართათ რუსეთში სამხედრო ინდუსტრია, რომელიც ასაზრდოვებდა რაეოდინიმედ რუსეთს, მომეტებულად კი გერმანიის რაისხვერს და მონარქისტულ სამხედრო ორგანიზაციებს. წარმოების საგანი ყოფილა ჰაეროპლანები, რომელთა მხოლოდ მცირე ნაწილი უნდა დარჩენილიყო რუსეთში, უდიდესი ნაწილი კი წავიდოდა გერმანიაში. აგრეთვე ორივე ჯარის საჰაეროებისათვის გაუშენებიათ რუსეთში მსრჩოლავ გაზეთის, გრანატების ქარხნები და სხვა. რუსეთის მთავრობა «მანჩესტერ გარდიან»-ის მოწმობით დიდის აღფრთოვანებით მოჰკიდებია ამ საქმეს. გერმანიიდან რუსეთში მიდი-მოდიოდენ «სპეცები»—გერმანელი მონარქისტული ოფიცრები ყალბი პასპორტებით, რომელსაც ვიზას ასვამდა რუსეთის საელჩო ბერლინში და სავა-რეო სამინისტრო მოსკოვში. შეიდემანმა მოიხსენია თავის სიტყვაში ამ ოფიცრების სახელი დაგვარები. სოციალდემოკრატი დეპუტატმა კუტნერმა წაიკითხა პრუსიის ლანდტაგში წერილი ბოლშევიკურ სახელმწიფო ბანკისა, მიწერილი ერთ გერმანულ ფირმისადმი ბერლინში; ეს წერილი მოწმობს, რომ ფირმა უგზავნის მილიონ დოლარებს საბჭოთა მთავრობას სამხედრო ქარხნებისათვის. ფულის გადაგზავნის ყოფილან ამ ფირმის რწმუნებულნი: პოლკოვნიკი ოსკარ ბუხჰოლცი და მაიორი შპანგენბერგი,

რომლებიც ამავე დროს არიან რაიხსვერის იარაღის და სამხედრო მოწყობის ხელმძღვანელი.

მაშინ, როდესაც «იუნკერს»-ის ფორმა აშენებდა სამხედრო ჰაეროპლანებს, «კრუპის» ფირმის მიერ დონის მხარეში გამართული ქარხნები ამზადებდნენ იარაღს და სამხედრო მოწყობილობას. ეს გრძელდებოდა 1921 წლიდან 1926-ის დასასრულამდე. გერმანიის რაიხსვერმა მიიღო კიდევ მრავალი დამზადებული მასალა. «მანჩესტერ გარმანი-ის» ცნობით, ნოემბერში უტეტინის ნავთსადგურში მოსულა რუსეთიდან რამოდენიმე საბარგო გემი, დატვირთული სატრანსპორტო დოკუმენტების მიხედვით ბეწვეულობით და სხვა ჩვეულებრივი საქონელით. ნამდვილად კი გრანატებით და სამხედრო მოწყობილობით რეიხსვერისათვის.

ეს ცნობები ემყარება თვით «იუნკერსის» და სხვა ფირმების მიწერ-მოწერას.

გერმანიის სოციალდემოკრატიამ მთელი კამპანია ჩაატარა სტალინ-ჰინდერბურგის ამ საერთო ფრონტის წინააღმდეგ. საპასუხოდ მას გააფრთხილეს ესმინა თავს შეხმატკილებული შავი და წითელი რეაქცია, მონარქისტები და კომუნისტები. პირველნი შეიდუმანს და მთელ სოციალდემოკრატიას სამშობლოს «მოალატედ» ნათლავენ და დაუფარავად აცხადებენ, რომ რაიხსვერის საბჭოთა რუსეთთან ბნელი კავშირი იყო პატრიოტული საქმე. კომუნისტებმა თავის მხრით გააორკეცეს ლანძღვა გინება და ცილისწამებანი სოციალდემოკრატიის წინააღმდეგ, მაგრამ სიმართლეს ვერც ისინი გაეცქნენ. მოსკოველი «რაფადა» თავს იკატუნებს: «ჩვენ არ ვართ გაცნობილი ჩვენს სამხედრო მართველობის საიდუმლოებებსა». რადეცია «იხვესტიებში» გამოცხადრებს: «ნაციონალისტებისაგან თავის დასაცავად საბჭოთა კავშირი უარს ვერ იტყვის უცხო ტენიკის გამოყენებაზე». მარა ეს რას უშველის გერმანელ კომუნისტების მდგომარეობას. წარმოიდგინეთ, რა შთაბეჭდილება უნდა მოეხდინა მხილებებს იმ გულუბრყვილო გერმანელ მუშებზე, რომლებიც აქამდე მისდევენ კომუნისტურ პარტიას: საბჭოთა მოსკოვი გერმანულ კომპარტიის საშუალებით აჯანყებისაგან მოუწოდებს და იმავე დროს გერმანიის რაიხსვერს მათ გასანადგურებლათ გრანატებს და სხვა იარაღს აწვდის! აი თურმე რაში მდგომარეობდა «მსოფლიო რევოლიუციის» რაქციკის ნამდვილი აზრი.

მათი უბედურების დასამთავრებლათ, მათ გამოუდგენ ახლად გაძევებული მემარცხენელ კომუნისტები, რომლებიც ახლო იყვნენ გაცნობილი მოსკოვის მახინაკიებს. ამთში დეპუტარცმა შვარცმა წარმოსთქვა შესანიშნავი სიტყვა: «მე ვამტკიცებ, სთქვა მან, რომ ეს ამბავი ლოდიკური შედეგია კომუნისტურ პარტიის და კომინტერნის პოლიტიკისა და საბჭოთა რუსეთის კაპიტალისტური აღმშენებლობის ხახისა. მე ვარღვევ სირუმეს, და ვამბობ, რომ კლარა ცერკინმა ამ ერთი წლის წინად ამავე რიბბუნიდან, რომლიდანაც მე ესლა ვლაპარაკობ, გერმანიის პრეზიდენტს—ჰინდერბურგს შესთავაზა სამხედრო კავშირი საბჭოთა რესპუბლიკასთან, და ეს უკიდურეს მონარქისტების, ნაციონალისტების და კომუნისტების მექსაზე რაშისცემის ქვეში».

«მე ვამტკიცებ, რომ ეს ხაზი მოსკოვის გულისხმობს მოქმედებას ერთ დღეს მშრომელთა კონგრესის საშუალებით, მეორე დღეს დემოკრატიულ ადვოკატებთან, მესამე დღეს ვირუს—ჰილერის (უკიდურესი მონარქისტ-პუჩისტები) პარტიის ბრიყვებთან, შემდეგ კიდევ ჰინდენბურგთან ან ზეეკთან, მხგავსათ იმ კახპისა, რომელიც ორ საყვარელს უწვება ლოკინში და ამგვარად თვითეულ მათგანს ღლარობს: აი ამის წინააღმდეგ მოვეწოდებ მე რევოლიუციურ პროლეტარებს... როცა ბუხარინი მეოთხედ მსოფლიო კონგრესზე, როგორც კომინტერნის თეორეტიული ხელმძღვანელი ამკარად იძლევა ბურჟუიზისთან ბლოკის ღაზუნგს და აცხადებს, რომ მუშები არ უნდა განძრენ, თუ რუსეთის ბურჟუაზიამ სხვა ქვეყნის ბურჟუაზიასთან ბლოკი გამართაო, —განა ამ პირობებში, თუ ამ პოლიტიკურ ხაზს გავითვალისწინებთ, ადვილი წარმოსადგენი არ არის, რომ ის რყვიები, რომლითაც რაიხსვერმა საქსონიაში და ტიურინგიაში რევოლიუციონერი მუშები განგმირა, უცხო, რუსული წყაროდან იყვენ მოწოდებული!»

სული სულს იცნობს, წითელმა რეაქციამ მონახა მოძმე რეაქცია ევროპის მონარქისტებში. მარა რა აქვს საერთო ამასთან მუშათა კლასს?

გ ა გ ვ რ ი თ.

ქვეყნის «მხსენებმა» ქვეყნის წინაშე საშინლათ გადაჯახირეს ერთმანეთი. პოზიცია-ოპოზიციამ კიდევ ერთხელ წაუჭიბინეს ერთიმეორეს კომუნისტური სახარება და თავი გაიკოცხეს. ევროპის კომუნისტებს რა ენაღვლებათ, ვინ იბატონებს მოსკოვში, ისინი ჩინგისხანსაც თავისათ გამოაცხადებენ, ოლონდ ფული კი მიიღონ მისგან. ყველა ცრუ-ტათ თუ ბევრათ იდეიური ელემენტები კარგი ხანია ჩამოშორდა მათ ბანაკს. ბურთი და მოედანი დარჩა უიდეო, ავანტიურისტულ და კაი ცხოვრების მიძიებელ გაიძვერათ. და აი ეს ვაჰბატონები შეიკრიბენ მოსკოვში რუსის ხარჯზე და გამართეს ბუზბა იმაზე, თუ როგორ «გაბედნიერონ» ქვეყანა. ს-განგებო სადილ-ვანშამებს ამ მასალათით რწე-ლებდენ და დროს ჩინებულათ ატარებდენ. მაგრაზ ზინოვიევი-სტალინმა ეს ტკბილი ცხოვრება მათ ჩამოწარა. გამართეს დოლი, ვადმოაწყვეს თავისი უუყუიანი საცვლები, ათ წლობით დაურეცხელი და იწყეს პათი რეცხვა. სტალინის სიტყვით, კამენევი წმინ-და მონარქისტია, ისიც რომანოველი, მას კიდევაც მიუღო-ცია მიხაილ რომანოვისა-თვის ნიკოლოზის გადადგომის შემდეგ გამეფება; ზინოვიევი და ტროცკი ამ ორი წლის წინეთ თურმე რუსეთის კაპიტალისტებისათვის დაწინდრებას ითხოვდენ. უკვარტის ლაქიებათ გამოდიოდენ და სხ. ერთი სიტყვით. ოპოზიციის ლიდერები ახლა აღმოჩნდენ გადაცმული მონარქისტები. კაპიტალისტები და გამყიდველები. სტალინს უუქველათ დაეჯერება, მან კარგათ იცის თავისი ხალხის ამბავი.

მარა არც სტალინი ყოფილა სანდო კაცი. ტროცკის სიტყვით, ის ფებს ითრე-და ოქტომბერში და მხოლოდ გამარჯვებულ ტაბლას შემ-აუჯდა. ის ფებს ითრე-და შარშანაც, «ერთი ქვეყნის სოციალიზმი» დიდ სისულელეთე მიჩნდა, ახლა კი ამ სი-სულელეს ზურგზე შემოაჯდა და სისულელეთე დააშენებს. ერთი სიტყვით, სტალინი ნამდვილი ქამელეონია, მედროვეა, საიდანაც კრის, იქით მიბრუნდება. რაც შეეხება მედავითნე ბუხარინს, მასზე ხომ-ლაპარაკიც არ ღირს. მასზე შეჯდომას ვინც მოას-წრებს—მისი თოხაროკია. ტროცკის უუქველათ დაეჯერება, მან კარგათ იცის თა-ვისი ხალხის ავან-ჩავანი. ორივე მოდავე მხარე მართალია, ორივე უეშმარიტებას და-დადებენ ერთიმეორეზე. ეს ერთი სიპართლე მათაც წამაცდათ; ყვავს კაკალი რამ გააგდებინათ, ისიც კარგია. მართალია, ევროპიის სტუდენტებს ტროცკის არაფერი სჯეროდათ და სულ სტალინის «ოვაციებში» იყვენ გართულნი, მარა ეს სრულიად ბუნებრივია, ისინი ტანს უკრავენ არა სტალინს, არამედ მის სკივრს, საიდანაც ულუ-ფა რიგდება. ევროპიელი უკვიანი ხალხია, ანგარიში იციან. ხეალ ზინოვიევის დამორ-ჩილდებიან, თუ კი ეს ოქროს მატყლოვანი ვერძი მას აღმოაჩნდება.

და ასე, სტალინმა კიდევ ერთხელ «გაიმარჯვა», კომინტერნი ახლა მისი საპირ-ფარეშოა და როგორც ეს «ყველა პარლამენტშია» ხდება, მანაც თავისი საპროგრამო სიტყვა წარმოსთქვა, მან საბჭოთა ბურჟუაზია თავისი მოკ-ვეშირეთ აღიარა, ხოლო სოციალისტები—მენშევიკები და ესერები—მტრებათ. «განა ფაქტი არ არის ის, რომ ლენინი ხედავდა განსხვავებას ახალ ბურჟუაზიას და მენშევიკებს (და კადეტებს) შო-რის? ის საჭიროთ თვლის პირველის გამოყენებას, ხოლო მეორეთა დაჭერას» (იხვეს-ტია, 19 დეკემ.). წინეთ პოზიცია სოფლის კულაკებს ეარშიყებოდა, ახლა მათ ქალაქის კულაკები დაამატა და მით ერთი კულაკური ფრანტი შექმნა. კომუნისტები ისმენენ ამ «სოციალიზმს» და აღტაცებაში მოდიან. ფილიპე მახარაძის და აღფესი ხელაძის იმედი ჯულაშვილმა გაამართლა. საქმარისია საბჭოთა წყობილება იცნო, რომ გაშლილ სუფრას მიუჯდედ და ხალხის ჯიბით გასუქდედ, ყველა ასეთ გაიძვერათ სტალინი თავის-კენ ეპატრიკება. ტყუილა კი არ იმახოდა ბუხარინი—გვიწველეთ, გამდიდრდითო! უს-ტლიაროვის სპეკულიანტებიც მდიდრდებიან. ბოლშევიკები საბოლოოთ დაჯდენ თა-ვის სკამზე. მანახეს მ-აკავშირენი ხალხის გაძარცვანი და ნადავლის შინაურულათ გა-ყ-აფანი.

ეს ახალი პროგრამის ერთი მხარეა. მისი სოციალური შინაარსია; მარა მას აქვს მეორე მხარეც, ნაციონალური შინაარსიც. სტალინმა იმავე სიტყვაში ქართველი «უკ-

ლონისტები» გამოაცხადა ნაციონალისტებათ, «ნახევარ-კომუნისტებათ», რომელნიც თურმე რალაც საქართველოს უფლებას იცავდნენ, ხოლო თვითონ ის კი უკუშპარიტი ინტერნაციონალისტი და კომუნისტი. «მე ლენინთან მქონდა უთანხმოება ნაციონალურ საკითხში მხოლოდ წვრილმა ინციდენტის გამო», ამბობს ის. მართალია, ლენინი ითხოვდა სტალინის გადაყენებას პარტიის მდივნობისაგან, ცხადია ინციდენტი არც ისე წვრილი იქნებოდა. მარა ეს არ სცვლის ფაქტს—საქართველოს მათ მიერ რუსეთის ზეარაკათ მიტანას. რუსის კომუნისტი კულაკური და ნაციონალისტურია. ის არბევს როგორც კერძო პირთ, ისე მთელ ერებს. უსტილიაროვი და ვოსტროგოვი მისი სულის ჩამდგმელი და მასწავლებელია. კოწია სულაქველიძემ ალბათ დროზე აართვა ალღო ამ პროგრამას და შეუდგა მის განხორციელებას უნივერსიტეტის ფარგლებში. მას რასაკვირელოია, «უკლონისტობას» ვერაინი შესწამებს, ის კი არა, თვით მახარაძეც მოშორდა «გადახვევებს» და მარჯვეთ მიაბიჯებს ფეხებს ვოსტროგოვისაკენ.

სტალინის ყველა შინაყმათა შორის უწარჩინებულესია მიხა ცხაკაია. ის პირდაპირ აღფრთოვანებულია; მართალია მას უკვა არასოდეს არ მოეთხოვებოდა, სიჩრჩხეტი ერთობ განთქმულია და ოქტომბრამდე მას არც ვინმე ანგარიშს უწყევდა. მარა ოქტომბრის შემდეგ ყველა ბოლშევიკი გაცხაკაიანი გაცხაკაიანი უმრევლოთ. ის ამ უამათ ამიერ-კავკასიის «პრეზიდენტი» და იქ დაჩრჩხეტობს; თანამდებობა ერთობ უწყინარია, ბელურასაც ვერ ააფრენს; წელიწადში თორმეტ თვეს ქვის სროლით ერთობა, ხოლო მეცამეტე თვეს გამოიყვანებენ ამ ჩვენ «პრეზიდენტს» და რალაცას აძახებენ. ის თურმე მოსკოვის ჩინგისხანთან ყოფილა გაგზავნილი «დელეგატთ»; ვეროპაში ნამყოფია და ვეროპიულ დელეგატებს უკეთეს აფსონის სად უმოვნიდენ. თუ კი წინეთ უღულაშვილმა ფილიპე გააბდნიერა ხელის ჩამორთმევი, მიხას რას ერჩოდა. და აი ესეც დილაშესვილი ადტაცებული დაბრუნდა და სტალინის პროგრამას ქებათაქება შეასხა. მას თუ უყურე, ამიერიდან სასუფეველის ქვეყნათ დამყარება უზრუნველყოფილია, სოციალიზმი ხომ უკვე ფაქტია, ყოველ ფეხის ნაბიჯზე—ერთი სიტყვით საარაკოთ აებდდა აგი ჩვენი უკუის კოლოფი. საწყალი, პატრონი არ ყოლია; მისი ცოდვა იმას, ვინც ის «სარჩოთ» გამოიყვანა. კაჩუხაშვილის და კუპრაშვილს კი დააჯერებს, მარა ეს რა გამარჯვებაა, ესენი ხომ ბდღვნათაც არ ღირან. სჯობს ისეც მიხა თავის ხელობას დაუბრუნან, ქვევის სროლა გააგრძელებიონ.

მადლობა ღმერთს, გამოჩნდა ერთი პატიოსანი რენეგატი, ლაპარაკობს იმას, რასაც ფიქრობს. სწორეთ იშვიათი ხილია; ამდენ ხანს გადაგვყურეს ალფესნი და მისმა დამქაშებმა—იდეია, იდეია გვარენეგატებსო. კუდი კი გვაცვირვებდა, მარა რას იხამდი; დეე იდეამ ასულელეს ეს ხალხი. მარა აი ერთი გამოეთიშა მათ, ვანო იმნაძე. და გამოაცხადა, რა იდეია, რის იდეია, მენშევიკებმა მე ნიცაში არ გამაგზავნეს და მეც მივატოვე მათი ბანაკიო. სამაგიეროთ ბოლშევიკებს «პატივი უტიათ». სანატორიუმი, თეთრი და საქონელი, წასელა-წამოსელა—ერთი სიტყვით ხალხის ხარჯზე კაი ცხოვრება გინდათ, ჩვენკენ გადმოდიითო (კომ. № 267). სრული უკუშპარიტებაა, ბნი ვანო სიმართლეს დადადებს; რენეგატობა მხოლოდ და მხოლოდ «პატივისცემით» და «ძღვენით» იკვებება. მას არ გაუგონია, რასაკვირელია. რომ რწმენის და იდეისათვის თავს დებენ, სახრთებელაზე მიდიან, ლუქმა პუტზე თავის სულის არ ყიდიან. მარა ალფესი ხელაძემ ეს იცი და სწორეთ ამიტომ ასე იქაუება დაამტკიცოს თავისი უანგარობა. მისი ახსნიდან ირკვევა მხოლოდ ერთი რამ: ჩენო-სლოვაკიაში ცხოვრობდა ადგილობრივი მთავრობის ხარჯზე, ხოლო როცა ეს დაელია, გადავიდა ბოლშევიკების ხარჯზე. აი ასეთია მისი «იდეიური» მოტივები. სჩანს, რენეგატები მათ საკუთარ ნებაზე მიშვებული, თვარა ამდენ სიბრცივეს როგორ დააწერიებდენ. საქართველოში რალაც ამბავი უნდა იყოს, რომ ეს ხალხი ასე ხატის ხარციეთ უპატრონოთ გაუშვიათ. ალბათ კვანტალიანის ჩეკადან გადაყენებამ არია მონასტერი. ბერია რა ლიდერია, რომ მას ხელაძემ დაუჯერონ. აი კვანტალიანი. კაცი მეტათ გამოცდილი, აუარებელი ხალხის დამხრეტი, რენეგატობის მთავარი მიმრქმელი, ერთი სიტყვით პირველ ფარანზე ჩამოსაკიდებელი. ბერია ვინ არის, წვრილფეხა ჯალათი, მისთვის თოკიც დასანანებელია; მისი იმედით რენეგატების დაგდება—ამათი გატიტვლება.

წ ე ტ ი ლ ი ჩ ე ს ო - ს ლ ო ვ ა კ ი ი დ ა ნ

1918 წლის 12 ოქტომბერს ავსტრო-უნგრეთის უკანასკნელმა იმპერატორმა მოიწვია «თავისი ერების» წარმომადგენლები და წინადადება მისცა შეედგინათ ახალი სამინისტრო. ჩეხებმა და იუგოსლავებმა მიუგეს, რომ ავსტრიის მთავრობაში მათ არაფერი ექნებათ გასაკუთვებელი. 14 ოქტომბერს ედუარდ ბენეშმა, რომელსაც მეცხრე წელიწადია რაც მას შემდეგ ჩეხო-სლოვაკიის საგარეო საქმეთა მინისტრის პორტფელი უკავია, აცნობა ანტანტის ყველა კაბინეტებს პარიზში, რომ «ადგილობრივი პოლიტიკური ძალების სრული თანხმობით» შესდგა ჩეხო-სლოვაკიის პირველი მთავრობა. 15 ოქტომბერს ეს მთავრობა ცნობილ იქნა საფრანგეთის მიერ. 16 ოქტომბერს გამოქვეყნდა მეფის მანიფესტი, რომ ამიერიდან ავსტრია-იქცევა საკავშირო სახელმწიფოდ, რომელშიც თვითნებურ ეროვნებას შეუძლია მოაწყოს საკუთარი სახელმწიფოებრივი ცხოვრება. 17 ოქტომბერს მასარიკი აცხადებს ვაშინგტონში, რომ წარმოიშვა ახალი რესპუბლიკა—ჩეხო-სლოვაკია.

პოლიტიკური მოვლენები საშინელი სისწრაფით ვითარდებოდნენ მაშინ. ავსტრო-უნგრეთი დაიშალა, და ამ დაშლის შესახებ დადგინდა გამონახულ იქნა იდეა მის საკავშირო სახელმწიფოდ გადაქცევისა. მაგრამ ამ იდეის თანახმად უნგრეთი უნდა დარჩენილიყო «მთლიანი და განუყოფელი». ავსტრიის ჩეხებმა მოიპოვეს საკუთარი სახელმწიფოებრიობა იმ დროს, როცა «განუყოფელი» უნგრეთის იდეა გულისხმობდა, რომ სლოვენებს უნდა განეგრძოთ უნგრეთის მორჩილებდაში ყოფნა. ასეთ მომენტში ხდება ჩეხების დახმარებით სლოვენების ჩამოშორება უნგრეთის სახელმწიფოდან, პირველ ორთა გაერთიანება ჩეხო-სლოვაკურ ნაციასა და ჩეხო-სლოვაკურ სახელმწიფოში.

უნგრელები დღესაც ვერ შერიგებიან ამ ფაქტს და არ ეშვებიან თავიანთ «უფლებას» სლოვაკებზე. ავსტრიის გერმანელებმაც შეუთანხმეს თავისი ნაბიჯი ეპოქის მოთხოვნისა. 21 ოქტომბერს გერმანულ საარჩევნო ოლქების დეპუტატების ყრილობამ მიიღო ერთხმად დადგენილება დამოუკიდებელ გერმანულ-ავსტრიული სახელმწიფოს შედგენის შესახებ; დადგენილებაში აღნიშნული იყო აგრეთვე, რომ ნაციონალური ურთიერთობა უნდა მოწესრიგდეს თავისუფალ შეთანხმების ნიადაგზე. ფრიდრიხ ადლერმა სახი გაუსვა ხალხთა თავისუფალ კავშირს, როგორც ურთიერთობის საუკეთესო ფორმას. საერთო საკავშირო სახელმწიფოზე სიტყვაც არ თქულა. პირობით, ვანდლერმა—გერმანული ნაციონალური პარტიების ლიდერმა, შემდეგი მნიშვნელოვანი სატყვეობით გახსნა ეს ყრილობა: «ისტორიამ გვარგუნა ჩვენ, გერმანელებს, ძველი ავსტრიის დამარცხებელთა როლი; შეურყეველი ერთგულებით თა თავგანწირვით ვმუშაობდით ჩვენ ამ სახელმწიფოს კულტურისა და მეურნეობის წარმატებისათვის. დღეს კი მადლობის უთქმელად გამოვდივართ ჩვენ ამ სახელმწიფოდან, რათა ჩვენი სახალხო ძალა ჩვენთვისვე გამოვიყენოთ და ამ ძალის მკვიდრ საფუძველზე ავაგოთ ახალი საზოგადოება, რომელიც მხოლოდ ჩვენს ხალხს ემსახურება». ფრიდრიხ ადლერმა შემდეგ განაცხადა, რომ, თუ მეზობელი სახელმწიფოები ვარს იტყვიან ხალხთა კავშირის შექმნაზე ან წამოაყენებენ ასეთი კავშირის ისეთს პირობებს, რომლებიც მიუღებელი იქნება ავსტრიისათვის, უკანასკნელი, მოკლებული პროგრესულ ეკონომიურ პერსპექტივას, იძულებული იქნება მოითხოვოს შეუერთონ იგი გერმანიას, როგორც მოკავშირე სახელმწიფო.

ბენეშისა და ადლერის განცხადება საშვალეებს გვაძლევს თვალი გადავავლოთ ჩეხების ბრძოლას თავისი დამოუკიდებლობისათვის და ვიქონიოთ ნათელი წარმოდგენა იმაზე, თუ რას წარმოადგენს ჩეხთა ეკონომიურად.

მსოფლიო ომის დროს ჩეხის ყველა პოლიტიკურმა პარტიებმა—სოციალ-დემოკრატიებიდან დაწყებული უკიდურეს მენარჩვენებამდე—შექმნეს ერთი მთლიანი ეროვნული ფრონტი პოლიტიკური დამოუკიდებლობის მოსაპოვებლად. მასარიკი და ბენეში საზღვარ-გარეთ მუშაობდნენ. ისინი პერიოდულად ხვდებოდნენ ნაციონალური მოძრაობის მთავარ ხელმძღვანელებს—უმთავრესად შვეიცარიის ნეიტრალურ მიწა-წყალზე. ავტორი—პროპაგანდისა და სამხედრო ორგანიზაციებისათვის საჭირო თანხა მოდიოდა ნაწილობრივ პრაღიდან, ხოლო ნაწილობრივ ეს ხარჯები იფარებოდა ამერიკის ჩეხებისა და სლოვაკების მრავალრიცხოვანი კოლონიის მიერ, ზოგჯერ კი სამხედრო ხარჯები თვით მოკავშირე სახელმწიფოების მიერ. სამხედრო ორგანიზაცია

20668

დგებოდა მოხალისეთაგან და იმ ჩეხ და სლოვაკ ჯარისკაცებისაგან, რომლებიც სტრო-უნგრეთის ჯარში მსახურობდნენ და მოკაშირეებს ტყვეთ უვარდებოდნენ ხელში. ასე წარმოიშვნ პირველი ლეგიონერები. ის, რასაც ინსტიტუტურად შერგებოდნენ «პორანტეული» სულიკვეთების ქვეშ მყოფ ჩეხო-სლოვაკთა სამხედრო ნაწილები, ადრე ჩამოყალიბდა გარკვეულ ფორმაში და ორიგინალური მოძრაობის ხასიათი მიიღო. იყო შემთხვევები, როცა ჩეხური პოლკები შტაბით, დროშებით, ორკესტრით და მთელი სამხედრო საბარგულით, გადმოდიოდნენ მოკაშირე სახელმწიფოთა მხარეზე და მაშინვე იწყებდნენ ბრძოლას შეთანხმების სახელმწიფოთა წინააღმდეგ, როცა ამას ჯარისკაცების ხერცთა მოჰყვა, ახალ პოლკებს ადგენდნენ ისეთი ჩეხებისაგან, რომლებსაც გერმანული გვარები ჰქონდათ. რათა მთავრობას ამ პოლკების საიმედოობაში ეჭვი არ შეეღებოდა. ლეგიონერები მოქმედებდნენ იტალიასა და საფრანგეთში. რუსეთში კი მეფემ არ დართო მათი მობილენაციის ნება იმ საბაბით, რომ მას არ შეუძლია ნება დართოს თვით მოწინააღმდეგე სახელმწიფოს ქვეშევრდომთაც კი უღალატონ თავის კანონიერ მონარქს. მაგრამ ამავე დროს ის ვარს არ ამბობდა ჩეხოსლოვაკების მიერ მოწოდებულ ბერლინისა და ვენის სამხედრო გეგმების გამოყენებაზე. ამ სამხედრო ცნობებს კი ფრიალ დიდი მნიშვნელობა ჰქონდათ. მათ კრებდა ჩეხოსლოვაკების ფართული საზოგადოება «მეფია», რომლის ერთმა წევრმა მთავრობის პირდაპირ მავთულს, რომელიც ავსტრიისა და გერმანიის გენერალურ შტაბებს აერთებდა და შესძლო ამ რიგად მათი მოლაპარაკების დაჭერა და მოკავშირეთათვის მიწოდება.

დროებითი მთავრობის ნებართვით დაიწყო რუსეთში ლეგიონერებისაგან სამხედრო ნაწილების შედგენა, მაგრამ ეს მოხდა ომის მიწურულში. ისინი იძულებული იყვნენ გაეფლათ მთელი ციმიბრი, რათა დაბრუნებულიყვნენ ჩეხო-სლოვაკიაში. და გზა გზა ეომათ საბჭოთა ჯარების წინააღმდეგ. მათ მონაწილეობა მიიღეს თვით სამოქალაქო ომშიც; ისინი მხარს უჭერდნენ შორეულ აღმოსავლეთის რესპუბლიკას და სამარის მთავრობას, რომელიც მემარჯვენე სოციალისტ-რევოლუციონერებისგან შესდგებოდა, ეომებოდნენ კოლჩაკს და იცავდნენ ოქროს მარაგს, რომლის დატაცებაში სრულიად უმართებულოდ სდებდნენ მათ ბრალს ბოლშევიკები. ლეგიონერები წარმოადგენდნენ იმ უმთავრეს ძალას, რომელზედაც ეყრდნობოდნენ ჩეხო-სლოვაკიის ემიგრანტები მათ მიერ წარმოებულ დიპლომატიურ მუშაობაში. თვით ქვეყნის შიგნითაც მათ შეინარჩუნეს თავისი პოლიტიკური და ეკონომიური ორგანიზაცია; ყავთ თავიანთი წარმომადგენლები პარლამენტში და ითვლებიან პირველ ძალათ რეაქციის საფრთხესთან ბრძოლაში. ლეგიონერები უმთავრესად სოციალ-დემოკრატებისა და სხვა სოციალისტების რიგებში დგანან. ისინი არ გადაგვარდნენ პრეტორიანებად და დღესაც თავის სიმაღლეზე დგანან იმ მაღალი შეგნებისა და გასაოცარი დისციპლინის მეფობით, რომელიც საერთოდ ახასიათებს მთელ ჩეხო-სლოვაკთა ეროვნებას.

პირველ ჩეხო-სლოვაკურ სამინისტროს შედგენა და საზღვარგარედ რესპუბლიკის გამოცხადება მოხდა ადგილობრივ პოლიტიკურ ხელმძღვანელთა სრული თანხმობით. ყოველივე შინაური დავა უკუვდებულ იქნა საერთო ეროვნული მიზნის მიღწევამდის და მთელი ენერგია ეწირებოდა ბრძოლას ავსტრიის ძველ რეჟიმთან, რომელიც «სეპარატისტებს» საღრობღებელითა და ბნელ საკანებით უმასპინძლებოდა. ეს საშინელი დევნა შემდეგი მორტივით აიხსნებოდა: ჩეხის დაკარგვა მთელი მრეწველობის და ეკონომიურ სიმდიდრეთა 85 პროცენტის დაკარგვას ნიშნავდა ავსტრიისათვის. ამიტომ იყო რომ ის ადვილად ხელს ვერ უშვებდა მას. უჩეხობთ ავსტრია იქნებოდა რალაც მახინჯი ორგანიზმი, რომლის ვეებერთელა ცენტრი—ვენა მოწყობილია დიდი სახელმწიფოს მართვისათვის, ხოლო პატარა პერიფერიისათვის სრულიად შეუფერებელია.

ძველი ავსტრია ყოველთვის ებრძოდა ეროვნებათ ადმინისტრაციული ცენტრისათვის, მაგრამ ამ ეროვნებათა ტერიტორიის საბოლოოდ გაყვლუფას და ეკონომიურად გამოწურვას ის არ ცდილა, რასაც ადგილი ჰქონდა ძველ რუსეთში. იმდაგვარი უაზრობა, როგორცაა პეტერბურგის აშენება ჭაობში, მეტად ძვირად ჰკიან ადგილზე და, რაც მთავარია, ძლიერ შორს ნედლი და სათბობი მასალის წყარაუბიდან. რაიც აიხსნება მთავრობის შიშით და სიძულვილით სახალხო აღელვებისადმი, ავსტრიის სახელმწიფო პრაქტიკას არ სცოდნია. გერმანელები იქ მიეზიდებოდნენ თავიანთ კაპიტალს, სადაც მისი გამოყენება უკეთ შეიძლებოდა. რუსეთში კი პირიქით. ადგილობრივი მრეწველობის განვითარება, საამისო პერსპექტივის არსებობის მიუხედავთ,

მუდამ შეფერხებული იყო; მას ხელოვნურად აფერხებდნენ და ვინ იცის, რანაირ კაპიტალიზმს ანაცემს არ მიმართავდნენ, რომ ცენტრის ეკონომიური ინტერესები «არ შელახულიყო». გერმანელებმა უამრავი კაპიტალი მზანდომეს ჩეხიის ბუნებრივ სიმდიდრეთა დამუშავებას და ამ რიგად მთელი ჩეხიის დამუშავებითი მრეწველობა უარესათ განავითარეს. განვითარებულმა კაპიტალიზმმა გამოადგინა ჩეხია, ამჟამად ქვეყანა და მისი ნაციონალური ძალები სამეურნეო და პოლიტიკურ მშენებლობაში ჩააბა. მართალი იყო ადღერი, როცა ამტკიცებდა, რომ მართოდ დარჩენილი ავსტრია მოკლებული იქნება ყველა ეკონომიურ პერსპექტივებს. ამიტომაც რომ დღეს ავსტრიელები ასე გადაპურით უჯავშირებენ თავიანთ ბედს გერმანიას, მიუთითებენ რა 48 წლის გერმანელ რევოლიუციონერების იდეალებზე, რომლებიც სრულიად-გერმანულ დემოკრატიულ სახელმწიფოზე ოცნებობდნენ. მეორე მხრით ის გერმანელები, რომლებიც ვერსალის ხელშეკრულებით ჩეხ-სლოვაკიის ფარგლებში მოექცნენ, სრულიად არ ფიქრობენ იქიდან წასვლას და გერმანიასთან გაერთიანებას. ეს აზრი სრულიად მიუღებელია მათთვის, რადგან მათი მატერიალური ინტერესი ჩეხოსლოვაკურ წარმოებაში ერთობ დიდია. ყველაფერი ეს საპირობა ვიცოდეთ, რათა დავაფასოთ ნაციათა ურთიერთობა ჩეხოსლოვაკიაში. მაგრამ ამაზე შემდეგ.

მოგზაური.

პრაღა, 3 დეკ. 1926.

ავსტრიის სოც.-დემ. მუშათა პარტიის ახალი პროგრამა,
(მიღებული პარტიის უკანასკნელ ყრილობაზე გასულ ნოემბერში)

გერმანულ ავსტრიის სოციალდემოკრატიული მუშათა პარტია, დაყრდნობილი მეცნიერულ სოციალიზმის მოძღვრებას და მრავალ ათეულ წლების განმავლობაში წარმოებულ ძლიერმახილ ბრძოლებს გამოცდილებას, მჭიდროთ დაკავშირებულ ყველა ერების სოციალისტურ მუშათა პარტიებთან, ხელმძღვანელობს მუშათა კლასის გამათავისუფლებელ ბრძოლას და მიზნათ უსახავს მას კაპიტალისტურ საზოგადოებრივ წყობილების დაძლევის და სოციალისტურის დაწესებას.

იმ შეხედულებებს, რომლებითაც ის ხელმძღვანელობს თავის მოქმედებაში, და იმ ამოცანებს, რომელსაც ის ისახავს, სოციალდემოკრატიული მუშათა პარტია აყალიბებს შემდეგ პროგრამაში:

1. კ ა პ ი ტ ა ლ ი ზ მ ი .

1) კაპიტალიზმის განვითარებასთან ერთად ხდება სამრეწველო წარმოების, ვაჭრობის და ტრანსპორტის თანდათან უფრო დიდი ნაწილის თავის მოყრა მსხვილ დაწესებულებებში. მსხვილი კაპიტალისტური საწარმოო დაწესებულების კონკურენცია ძველი ხელოსნობის მრავალ დარგს სავსებით ანადგურებს, სხვა მრავალთ იძულებულს ხდის მსხვილი წარმოების ნაყოფთა შეკეთებით და ყიდვა-გაყიდვით დაკმაყოფილდნენ. ხელოსნობის სხვა დარგები უმძიმეს დამოკიდებულებაში ვარდებიან კაპიტალისტურ სავაჭრო დაწესებულებათაგან. ხელოსნები, რომლებიც ხელფასით ან ნაჭრობით მუშაობენ, ხდებიან კაპიტალის დაქირავებულ მუშებთან. მთელი სახლის უფრო და უფრო დიდ ნაწილს აქცევს კაპიტალისტური მსხვილი წარმოება თავის დაქირავებულ მუშებად და მოსამსახურებად.

2) კაპიტალისტური მსხვილი წარმოების განვითარებასთან ერთად იზრდება ადამიანის შრომის ნაყოფიერება. მაგრამ ასეთივე სწრაფი ნაბიჯით არ მიდის წინ მუშა-მოსამსახურეთა ცხოვრების პირობების გაუმჯობესება. ტექნიკური მოწყობილობის თვითული გაუმჯობესება, წარმოების პროცესის ყოველივე რაციონალიზაცია, ზრდის რა შრომის ნაყოფიერებას, ამავე დროს ზედმეტად ხდის სამუშაო ძალას და ამრიგად მუშა-მოსამსახურეებს უმუშევრობის მსხვერპლად ხდის. კაპიტალისტური წარმოების წესის უგვეგობა იწვევს ხან საქონლის გაძვირებას და ზედმეტი შრომის მოთხოვნილებას, ხან კი საწარმოო კრიზისს და უმუშევრობას; თუ დროგამოშვებით მუშა-მოსამსახურენი ანგრევენ უფრო ხელსაყრელ შრომის პირობების მოპოებას, ამ მიღწევათა ნაწილი ხელიდან ეცლებათ ან სიძვირის, ან უმუშევრობის გამო. ამ გვარად იქმნება უფრო და უფრო მწვავე წინააღმდეგობა ერთი მხრით მუშათა და მოსამსახურეთა

მდგომარეობის და მეორე მხრით მათი შრომის ნაყოფიერების, მათ მიერ შექმნილი სიმდიდრის ზრდის შორის.

უმუშევრობის მუდმივი შიში აგდებს მუშა-მოსამსახურეებს მძიმე დამოკიდებულებაში საწარმოვო იარაღთა მესაკუთრეთაგან. ისინი იძულებული არიან მიეღონ სიცოცხლის განმავლობაში სხვისი ბრძანებით იმუშაონ; ისინი ჩათრეული არიან შრომის განაწილებაზე დაყრდნობილ შექანიზმში, რომლის სამუშაო გეგმა და მიზანი მათი მონაწილეობის გარეშე წყდება; ისინი მოკლებული არიან საშვალებას მდინარე-თაგან თავისი ჯაფის ნაყოფი და ამ ჯაფის საშუალებით გააუმჯობესონ თავიანთი შთამომავლობის ცხოვრების პირობები;—ყოველივე ამის წყალობით მუშათა განუწყვეტელი შრომას ეკარგება მათსავე თვალში ყოველივე აზრი და მიზანი.

3) პროლეტარის მდგომარეობაში ჩაგარდნის შიში აიძულებს ფართო მასებს ეძებონ თავშესაფარი წვრილ ვაჭრობაში და ხელოსნობის ჯერ კიდევ გადაჩენილ დარგებში. ამ საწარმოვო დარგებში ზედმეტი ხალხის დაგროვება იწვევს საქონელზე მალაღობრივ ზედმეტი ხარჯების დადებას, და ძალზე აქვეითებს წვრილ ვაჭართა და ხელოსნთა ცხოვრების დონეს.

პროლეტარის მდგომარეობაში ჩაგარდნის შიში აიძულებს წვრილი გლეხების შვილებს და სოფლის მუშებს ეცადონ, რა ფასათაც არ უნდა დაუჯდნენ, შეიძინონ მიწა-წყალი. ეს ზრდის მიწის ფასს და იწვევს აგრეთვე მის დავალიანებას. საიპოთეკო კაპიტალი ითვისებს წვრილ საგლეხო კაპიტალის სარგებელს და რენტას, გლეხმა კი თვითონ უნდა ამოიღოს მიწის დამუშავებიდან მძიმე ჯაფით დაბალი ხელფასი.

ამრიგად კაპიტალის მიერ მუშა-მოსამსახურეთა ჩაგვრა ვრცელდება აგრეთვე ხელოსნებზე, წვრილ ვაჭრებზე და წვრილი გლეხობაზე.

4) მსხვილი კაპიტალისტური საწარმოვო დაწესებულებები თავს იყრიან უფრო და უფრო მსხვილ გაერთიანებებში—კარტელებში და ტრესტებში და, რაც დრო გადის, იზრდება მათზე ფინანსიური კაპიტალის გაბატონება.

მძლავრი კარტელები უკარნახებენ მთელ ხალხს საქონლის ფასებს. მსხვილი ინდუსტრიული გაერთიანებანი, რომელთაც შესწევთ ძალა თავისი ნებით შესწყვიტონ მთელი საწარმოვო დარგების მოქმედება, თავს ახვევენ მთავრობებს და სახალხო წარმომადგენლობითი დაწესებულებებს თავიანთ ნებასურვილს. მსხვილი ბანკები ფლობენ წარმოებას, ისინი ახდენენ აგრეთვე უდიდეს ვაგლენას სახელმწიფოსა და საზოგადოებაზე.

ამრიგად მთელი მშრომელი ხალხი მაგნატთა მცირე რიცხვის ბატონობას და ჩაგვრას განიცდის.

5) საწარმოვო ძალთა განვითარება არღვევს კაპიტალისტურ ორგანიზაციათა ნაციონალურ საზღვრებს. მსოფლიო სამეურნეო და პოლიტიკური ძლიერება თავს იყრის უაღრესად განვითარებულ კაპიტალისტურ ქვეყნების ფინანსიურ კაპიტალის ხელში. საერთაშორისო კარტელები უკარნახებენ ცალკე ქვეყნებს საქონლის ფასებს და წარმოების ფარგლებს. პატარა და ეკონომიურად სუსტი ქვეყნები ვარდებიან მძიმე დამოკიდებულებაში კაპიტალისტურად განვითარებულ მსოფლიო სახელმწიფოთაგან. ნაციონალურ კაპიტალისტთა კლასი ხდება ვასალი საერთაშორისო მსხვილ ფინანსიური კაპიტალის, ეროვნული სახელმწიფოებრივი ცხოვრება მიმდინარეობს კაპიტალისტურ მსოფლიო სახელმწიფოთა ზეგავლენის ქვეშ.

6) უაღრესად განვითარებულ კაპიტალისტურ სახელმწიფოების კაპიტალისტთა კლასები ისწრაფვიან დაიპყრონ ეკონომიურად ჩამორჩენილი მხარეები, რომლებიც მდებარეობენ ევროპიულ კულტურულ ქვეყნების გარეშე, რათა აქციონ ისინი თავის ნაწარმოებთა გასასაღებელ ბაზრად, ნედლი მასალის წყაროდ და ასპარეზად კაპიტალის დაბანდებისათვის. კოლონიალურ მხარეების ირგვლივ გამართული ქიშკობა ბადებს სულ ახალ-ახალ წინააღმდეგობას კაპიტალისტურ მსოფლიო სახელმწიფოთა შორის. კაპიტალიზმის მშვერა ევროპიული კულტურის გარეშე მდებარე მხარეებში შლის მათ მამაპაპურ საზოგადოებრივ წყობილებას; იმპერიალისტური მსოფლიო სახელმწიფოები თავის მოძალადური ბატონობის ქვეშ აყენებენ არა-ევროპიული კულტურის ხალხებს. ეს ბატონობა იწვევს ჩვრულ ხალხთა განმათავისუფლებელ ბრძოლას.

ქვეყნიერების ამგვარი იმპერიალისტური გარდაქმნა იწვევს გამუდმებულ-სამი-შრომებას ომისას. ამავე დროს, კაპიტალისტურ მსხვილ წარმოებათა ტენიკურ

განვითარებასთან ერთად განუწყვეტლივ ვითარდება აგრეთვე საომარი ტენიკა. ამანი-
რად კაპიტალიზმის განვითარება უქადის განადგურებას მთელ ცივილიზაციას უფრო
და უფრო საშინელი ომებით.

II. კ ლ ა ს თ ა ბ რ ძ ო ლ ა .

1) კაპიტალიზმმა თავი მოუყარა მუშებს თავის საწარმოვო დაწესებულებებში,
დიდ ქალაქებში და ინდუსტრიულ რაიონებში და აიძულა ისინი შეკავშირებულიყვნენ
კაპიტალის ჩაგვრის წინააღმდეგ საბრძოლველად. მრეწველობაში, ხელოსნობაში, ვა-
ჭრობაში და ტრანსპორტში ჩამბული მუშები გაერთიანდნენ სოციალ-დემოკრატიულ
მუშათა პარტიაში. სოციალდემოკრატიულმა მუშათა პარტიამ დაარღვია შეძლებულ
კლასთა მონაპოვია პოლიტიკურ უფლებებზე, მოუპოვა მუშათა კლასს გავლენა კან-
ონმდებლობაზე და მართველობაზე როგორც სახელმწიფოში, ისე ოლქებში და თე-
მებში; მან მოიპოვა ბრძოლით მუშათა კანონმდებლობა, მუშათა დაწესება და სოცია-
ლური მზრუნველობა; მძლავრად შეუწყო ხელი განვითარებას ერთი მხრით პროფე-
სიონალური კავშირებისა, რომლებმაც მუშებს მოუპოვეს უფრო ხელსაყრელი შრო-
მის პირობები და დაუდევს ზღვარი პატრონების თვითნებობას საწარმოვო დაწესებუ-
ლებაში, და მეორე მხრით—კოოპერატივებისა, რომლებიც ცდილობენ მოუპოვონ
მუშათა კლასს გავლენა საქონლის ბაზარზე.

2) სოციალდემოკრატიულმა მუშათა მოძრაობამ თანდათან შემოიკრიბა აგრეთვე
მოსამსახურეების და მოხელეების ფართო ფენები ერთი მხრით,—სამეურნეო და სა-
ტყეო წარმოების მუშები მეორე მხრით. სოციალდემოკრატიულ მუშათა პარტიის
ამოცანას შეადგენს: გაერთიანება და ორგანიზაციულად დარაზმვა მთელი მუშათა
კლასის—ხელოსნობის და ინდუსტრიის, ვაჭრობის და ტრანსპორტის მუშების, სა-
ტყეო და სასოფლო წარმოების მუშებთან ერთად, ფიზიკურად მომუშავეების—მოსამ-
სახურე და მოხელეებთან ერთად, განუვითაროს და განუმტკიცოს მათ ფიზიკური
და სულიერი უნარი ბრძოლისა, შეაჩვიოს ისინი ბრძოლის ურთიერთის თანხმობით
წარმოებას და თვითუფრო პროფესიის და საწარმოვო დაწესებულების ყოველგვარ კერ-
ძო ინტერესების დაქვემდებარებას მთელი მუშათა კლასის საერთო ინტერესისათვის;
ამ გზით უმადლესათ განავითაროს მუშათა კლასის ბრძოლის უნარი და გამსუვალოს
ის შეგნებით, რომ მისი ცხოვრების და განვითარების ინტერესები შეუთავსებელია
კაპიტალისტურ საზოგადოებრივ წყობილებასთან.

3) რამდენადაც სრულად ირანზმება მთელი მუშათა კლასი ბრძოლაში კაპიტალი-
ზმის წინააღმდეგ, იმდენად უფრო მჭიდროთ კავშირდებიან მუშათა კლასის შეტყვის
უქუსაგდებათ ყველა ის კლასები, რომელთა მოგების წყაროა სამუშაო ძალის ექსპლო-
ატაცია. ისტორიული ანტიკაონიზმი ბურჟუაზიისა და ფეოდალურ თავად-აზნაურობის
შორის, მსხვილი კაპიტალის და ბურჟუაზიულ შუათანა კლასებს შორის იჩრდილება
იმ საერთო წინააღმდეგობის წინაშე, რომელიც არსებობს ყველა მფლობელ კლასთა
და მუშათა კლასს შორის. მთელი ბურჟუაზია—ი. ი. მსხვილი კაპიტალისტიები და
შუათანა ბურჟუაზიული კლასი ქალაქებში, მსხვილი მიწათმფლობელი და მსხვილი
გლეხობა სოფლად—ერთიანდებიან მუშათა კლასის წინააღმდეგ.

ბურჟუაზიისა და მუშათა კლასს შორის სდგას წვრილი ბურჟუაზია, წვრილი
გლეხობა, თავისუფალი პროფესიები. მათ დარჩენიათ მხოლოდ არჩევანი—ან ბურჟუა-
ზიის ამაღლად გადაიქცნენ ან მუშათა კლასის მოკავშირე გახდნენ.

რამდენადაც მუშათა კლასი თავის გამათავისუფლებელ ბრძოლაში ხდება მთელი
მშრომელი ხალხის მებძირახტრე წინააღმდეგ მსხვილი კაპიტალისა, რომელიც ბა-
ტრონობს და ყვლეფს მშრომელი ხალხის ყველა კლასებს, იმდენად უფრო მჭიდროთ
იკრიბებიან მუშათა კლასის ირგვლივ წვრილი გლეხობის, წვრილი მოქალაქეების და
გონებრივ მუშაკების ფართო მასები. ამასთან ერთად ფართოვდება სოც.-დემოკრატი-
ული მუშათა პარტიის ამოცანებიც. მისი ამოცანა ხდება მშრომელი კლასების რაც
შეიძლება მეტი ფენების გაერთიანება მუშათა კლასის ხელმძღვანელობით და მათი
დარაზმვა ბურჟუაზიისთან საბრძოლველად, რომელსაც კაპიტალისტთა კლასი ხელ-
მძღვანელობს.

4) ეს კლასიური ბრძოლა არის არა მარტო ბრძოლა მოწინააღმდეგე კლასიურ
ინტერესებს შორის, არამედ არის იმავე დროს ბრძოლა მოწინააღმდეგე კლასების
იდუალებს შორის. კაპიტალის და შრომის შორის ბრძოლა ეს არის ბრძოლა რომელ-
შიაც ერთმანეთს უპირდაპირდება ერთი მხრით ტრადიციის ძალა, ხლო მეორე

მხრით ხალხის მასების მისწრაფება, მიმართული საზოგადოებრივი, კულტურული და სახელმწიფო ცხოვრების გარდაქმნისაკენ; ეს არის ბრძოლა ერთის მხრით ავტორიტეტის ბატონობისა და მეორე მხრით ხალხის მასების თავისუფლებისა და თვითგამორკვევისაკენ მისწრაფების შორის; ეს არის ბრძოლა ერთი მხრით კლასის, რომელიც აგებს თავის ბატონობას ხალხის მასების ჩაგვრასა და გაყვლეფაზე და მეორე მხრით კლასის, რომელიც, იბრძვის რა ჩაგვრის და გაყვლეფისაგან თავისი თავის განსათავისუფლებლად. ებრძვის იმავე დროს ყოველგვარ ჩაგვრას და გაყვლეფას; იქნება ის მიმართული კლასის, სქესის, ეროვნების თუ რასის წინააღმდეგ; ეს არის ბრძოლა არი ისეთი საზოგადოებრივი წყობილების, რომელთაგან ერთი ხალხის ჯანმრთელობას და ადამიანთა ბედნიერებას მსხვერპლად სწირავს საკუთარი მოგების ინტერესს, ხოლო მეორის მიზანია სახალხო მეურნეობის გადაქცევა ხალხის ჯანმრთელობისა და ადამიანის კეთილდღეობისათვის ხელის შემწყობ საშუალებად; ეს არის ბრძოლა საზოგადოებრივი წყობილების, რომელთაგან ერთი მცირე წრის კულტურობობას აგებს ექსპლოატაცია-ქმნილ მასების უკულტურობაზე, ხოლო მეორე კულტურულ საუნჯეს მთელს ხალხს უმკვიდრებს და აერთიანებს მას ერთ მთლიან კულტურულ კოლექტივში; ეს არის ბრძოლა ორ საზოგადოებრივ წყობილებათა შორის, რომელთაგან ერთი გონებრივ და ფიზიკურ შრომას კაპიტალის მსახურად ხდის, ხოლო მეორე როგორც ფიზიკურ, ისე გონებრივ შრომას ამაღლებს მთლიანათ ხალხის საერთო ინტერესების სამსახურამდე.

III. ბრძოლა სახელმწიფო ძალა-უფლებებისათვის.

1) სოციალდემოკრატიულმა მუშათა პარტიამ მოსპო მდიდარი კლასების პრივილეგიები, დაამხო მონარქია და დააწესა დემოკრატიული რესპუბლიკა.

მონარქიაში გაბატონებული იყო დინასტია, გენერალიტეტი, ბიუროკრატია; ამთ ბატონობაში ფაქტიურად მონაწილეობდენ ბურჟუაზიის მხოლოდ უმაღლესი წრეები—მსხვილი მიწის მესაკუთრეები და მსხვილი ფინანსისტები. დემოკრატიულ რესპუბლიკაში კი სახელმწიფო ძალა-უფლებას დაეუფლა მთელი ბურჟუაზია.

მეორე მხრით დემოკრატიულმა რესპუბლიკამ მისცა მუშათა კლასს პოლიტიკური სწორუფლებიანობა და მოქმედების თავისუფლება, დიდათ შეუწყო ხელი მისი სულიერი ძალების და მისი თვითშეგნების განვითარებას. რესპუბლიკაში მუშათა კლასს იერიში მიაქვს ბურჟუაზიის კლასიურ ბატონობაზე.

დემოკრატიული რესპუბლიკის ისტორია არის ისტორია კლასიურ ბრძოლათა, რომელიც სწარმოებს ბურჟუაზიასა და მუშათა კლასს შორის რესპუბლიკაში ბატონობისათვის.

დემოკრატიულ რესპუბლიკაში ბურჟუაზიის პოლიტიკური ბატონობა დამყარებულია უკვე არა პოლიტიკურ პრივილეგიებზე, არამედ იმაზე, რომ ეკონომიური სიძლიერის, ტრადიციის გავლენის, ბეჭდვის, სკოლის და ეკლესიის საშუალებით მას შეძლება აქვს ხალხის უმრავლესობა თავისი იდეური გავლენის ქვეშ იყოფინოს. თუ სოციალდემოკრატიულ მუშათა პარტიამ შესძლო ამ გავლენის დაძლევა, ფიზიკურ-გონებრივ მომუშავეთა შეკავშირება ქალაქად და სოფლად და მუშათა კლასისათვის მოკავშირეთა მოპოება წვრილი გლეხობის, წვრილი მოქალაქეების და ინტელიგენციის იმ წრეებში, რომლებიც მასთან ახლოს დგანან.—მაშინ სოციალდემოკრატიული მუშათა პარტია მოიპოებს ხალხში უმრავლესობას. მხოლოდ საყოველთაო კენჭის ურის გადაწყვეტილებით ის დაიპყრობს სახელმწიფო ძალა-უფლებას.

ასე წყდება დემოკრატიულ რესპუბლიკაში კოლასობის ბრძოლა, რომელიც სწარმოებს ბურჟუაზიასა და პროლეტარიატს შორის ხალხის უმრავლესობის მოსამხრობათ.

ამ კლასიურ ბრძოლის მსვლელობაში შესაძლებელია შეიქნას ისეთი მდგომარეობა, როცა ბურჟუაზიას უკვე არ შესწევს საკმარისი ძალა, ხოლო მუშათა კლასი ჯერ არ არის საკმად ძლიერი, რომ დამოუკიდებლად იბატონოს რესპუბლიკაში.

მაგრამ ამ მდგომარეობით გამოწვეულ კოოპერაციას ერთი მეორეს მოწინააღმდეგე კლასებისას ძლიერ მალე ააფეთქებენ ხოლმე კლასიური წინააღმდეგობანი, რომლებიც გარდაუვალი არიან კაპიტალისტური საზოგადოების ფარგლებში. თვითელი ასეთი ეპიზოდის შემდეგ მუშათა კლასი კვლავ მოექცევა ბურჟუაზიის ბატონობის ქვეშ, თუ მან ვერ მოახერხა თვითონ მოიპოვოს ბატონობა რესპუბლიკაში. ამიტომ კლასთა ასეთი კოოპერაცია შეიძლება იყოს მხოლოდ გარდამავალი ფაზა განვითარე-

ბნის კლასიურ ბრძოლაში სახელმწიფო ძალა-უფლებისათვის, მაგრამ ის არ შეიძლება იყოს ამ ბრძოლის მიზანი.

მოიპოვება რა თავისი ბრძოლის პირველ ხანაში დემოკრატიული რესპუბლიკა, სოციალდემოკრატიული მუშათა პარტია დადგა ახალი ამოცანის წინაშე: გამოეყენოს ბრძოლის დემოკრატიული საშუალებები იმისათვის, რომ ხალხის უმრავლესობა შეაკავშიროს მუშათა კლასის ხელმძღვანელობით და მით დაამზოს ბურჟუაზიის კლასიური ბატონობა და მოუპოვოს დემოკრატიულ რესპუბლიკაში ბატონობა მუშათა კლასს. სოციალდემოკრატიული მუშათა პარტია ესწრაფვის მოიპოვოს ბატონობა დემოკრატიულ რესპუბლიკაში არა იმისათვის, რომ მოსპოს დემოკრატია, არამედ იმისათვის, რომ ამსახუროს იგი მუშათა კლასს, შეუფარდოს მისი აპარატი მუშათა კლასის მოთხოვნილებებს და გამოეყენოს, როგორც მძლავრი იარაღი იმ მიზნისათვის, რომ გამოგლიჯოს ხელიდან მსხვილ კაპიტალს და მსხვილ მიწათმოქმედლებს მათ საკუთრებაში დაგროვებული წარმოების და გაცვლა-გამოცვლის საშუალებანი და აქციოს ისინი მთელი ხალხის საერთო კუთვნილებად.

2) ბურჟუაზია არ დასთმობს ნებაყოფლობით თავის პოზიციებს. სანამ ბურჟუაზიას თვითონ შეუძლია იბატონოს დემოკრატიულ რესპუბლიკაში, რომელიც მას მუშათა კლასმა თავზე მოახვიო, ის ურიგდება ამ დემოკრატიულ რესპუბლიკის არსებობას; მაგრამ როგორც კი საყოფელთაო საარჩევნო უფლება წარმოემდბს სახელმწიფო ძალა-უფლების მუშათა კლასის ხელში გადასვლის საშიშროებას, ან გადასცემს მუშათა კლასს ამ ძალაუფლებას, ბურჟუაზიას შეიპყრობს ცდუნება დაამზოს რესპუბლიკა და დააწესოს მონარქისტული ან ფაშისტური დიქტატურა.

მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მუშათა კლასს ექნება საკმარისი უნარი ბრძოლისა დემოკრატიული რესპუბლიკის დასაცავად მონარქისტული ან ფაშისტური კონტრ-რევოლიუციისაგან; თუ ჯარი და სახელმწიფოს სხვა შეიარაღებული ძალები მზად იქნებიან დემოკრატიული რესპუბლიკის დასაცავად მაშინაც, როცა საყოფელთაო კენჭის ყრის გადაწყვეტილებით ძალა-უფლება გადავა მუშათა კლასის ხელში,—მხოლოდ ამ შემთხვევაში ვერ გაბედავს ბურჟუაზია დემოკრატიული რესპუბლიკის წინააღმდეგ ადგომას. მხოლოდ ამ შემთხვევაში შესძლებს მამასადამე მუშათა კლასი დაიპყროს და გამოეყენოს სახელმწიფო ძალა-უფლება დემოკრატიულ საშვალელებით.

ამიტომ სოციალდემოკრატიულ მუშათა პარტია უნდა ეცადოს, არ დაეცხრეს პროლეტარიატში განუწყვეტილო ორგანიზაციული, სულიერი და ფიზიკური სიფხიზლე რესპუბლიკის დასაცავად; ხელი შეუწყოს მკიდრის სულიერ ურთიერთობას მუშათა კლასსა და ჯარისკაცებს შორის, აღზარდოს ისინი და სახელმწიფოს სხვა შეიარაღებული ძალები რესპუბლიკის ერთგულებაში და მით უზრუნველყოს მუშათა კლასისათვის შესაძლებლობა ბურჟუაზიის კლასიური ბატონობის შემუსვრისა დემოკრატიულ საშვალელებით.

ხლოდ თუ სოციალდემოკრატიულ მუშათა პარტიის ყველა ამ ცდის მიუხედავად, ბურჟუაზიული კონტრ-რევოლიუცია მაინც მოახერხებს დემოკრატიის აღთქმებას, მუშათა კლასს აღარა დარჩება რა, გარდა სახელმწიფო ძალა-უფლების დაპყრობისა სამოქალაქო ომის საშვალეებით.

3. სოციალდემოკრატიული მუშათა პარტია განახორციელებს სახელმწიფო ძალა-უფლებას დემოკრატიის ფორმებში და ყველა დემოკრატიულ გარანტიასა და ცვლით. ეს გარანტიები იქნება თავდები იმისა, რომ სოციალდემოკრატიული მთავრობა იმოქმედებს მუშათა კლასის ხელმძღვანელობით გაერთიანებულ ხალხის უმრავლესობის კანტროლის ქვეშ და დარჩება პასუხისმგებელი ამ უმრავლესობის წინაშე. დემოკრატიული გარანტიები შესაძლებელს გახდის სოციალისტური საზოგადოებრივი აღმშენებლობის განხორციელებას უაღრესად ხელსაყრელ პირობებში, ხალხის მასების თავისუფალი და აქტიური მონაწილეობით.

მაგრამ თუ ბურჟუაზია განიზრახავს წინააღმდეგობა გაუწიოს საზოგადოებრივ გარდაქმნას. რაიცა შეადგენს მუშათა კლასის სახელმწიფო ხელისუფლების ამოცანას, და მიმართავს ამისათვის ქვეყნის სამეურნეო ცხოვრების სისტემატიურ არევის, აჯანყებებს. შეთქმულებებს უცხოეთის კონტრ-რევოლიუციონური ძალებთან შეთანხმებით,—მაშინ მუშათა კლასი იძულებული იქნება გასტყოს ბურჟუაზიის წინააღმდეგობა დიქტატურის საშვალელებით.

4. მუშათა კლასი იპყრობს ბატონობას დემოკრატიულ რესპუბლიკაში არა იმი-

სთვის, რომ დააწესოს ახალი კლასიური ბატონობა, არამედ იმისთვის, რომ ბოლო მო-
უღოს ყოველივე კლასიურ ბატონობას. რამდენათაც წინ წავედ მუშათა კლასის სახელ-
მწიფო ძალა-უფლების მიერ კაპიტალისტების და მსხვილ მიწისმფლობელთა ექსპრო-
პურიაციკა და მათ საკუთრებაში დაგროვილ წარმოების და გაცვლა-ვაჭრობის საშუა-
ლებების მთელი ხალხის საერთო კუთვნილებათ გადასვლა, — იმდენად დაძლეულ იქ-
ნება ხალხის დაყოფა მკვლავდელ და გაყვლადელ კლასებად და მასთან ერთად — თვით
კლასიური ბატონობა და კლასიური ბრძოლა; მხოლოდ მაშინ დაიწყებს დემოკრატია
კლასიური ბატონობის უკანასკნელი ფორმიდან ხალხის თვითმართველობად გადაქ-
ცევას, რომელიც უკვე აღარ არის დაყოფილი ანტიგონისტურ კლასებად, და სახელ-
მწიფო, დღეს კლასიური ბატონობის იარაღი რომ არის, გაერთიანებულ სახალხო კო-
ლექტივის საერთო საცხოვრებელ ფორმათ გადაიქცევა.»

(დასასრული იქნება)

ხ ღ ც ი ა ლ ი ს ტ უ რ ი მ თ ა ვ რ ო ბ ე მ ბ ი ე ვ რ ო ბ ა შ ი მ ი .

(დანია — ფინლიანდია — ლატვია)

პატარა (3 მილ. ნახ. მცხოვრები), მაგრამ უაღრესათ კულტურულ დანიას ორ
წელიწად ნახევარს, 1924 წლის აპრილიდან 1926 წლის დამლევამდე, განაგებდა სოციალ-
დემოკრატიული პარტია. ეს იყო ე. წ. უმცირესობის მთავრობა; ქვედა პალატის 149
წევრზე სოც.-დემოკრატია, უდიდეს პარტიას ქვეყანაში, ჰყავდა 55 დეპუტატი; მაგრამ
მას მხარს უჭერდა მთავარ კითხვებში რადიკალთა პარტია — 20 დეპუტატი და ამგვარ-
ათ პარლამენტში მცირე შემარცხენ უმრავლესობა დგებოდა. სოციალდემოკრატია
ფრიად მძიმე პირობებში უხდებოდა ქვეყნის მართვა. ომის დროიდან დანიურ კრონმა
თავის ღირებულებების ნახევარი დაჰკარგა. ბოლო ხანებში გატარდა ზომა კრონის წი-
ნანდელ ღირებულებამდე აწევისა, რამაც მწვავე ეკონომიური კრიზისი გამოიწვია:
ქვეყნის ექსპორტი საგრძობლათ შემცირდა, დასუსტდა შინაური ბაზარიც, შემცირ-
და წარმოება, გაჩნდა უმუშევრობა (60 ათასზე მეტი უმუშევარი იყო 1925 წელს, რაც
პატარა ქვეყნისთვის დიდ გაჭირვებას მოწმობს). მიუხედავად ასეთ მძიმე პირობებისა,
უმცირესობის სოციალისტური მთავრობა, თავისი გონიერი რეფორმატორული პო-
ლიტიკის წყალობით, თითქმის 3 წლის განმავლობაში ქვეყნის სათავეში სდგას. ამ ბო-
ლო დროს სტაუნინგის კაბინეტის მთავარი საზრუნავი იყო ეკონომიური კრიზისის
შესამსუბუქებელი ზომები; მან შემუშავა კიდევ სამისო მრავალმხრივი რეფორმა,
რაც ითვალისწინებდა ფართო დახმარებას კრედიტებით და სხვ. წარმოებისათვის,
ექსპორტის ხელის შეწყობას და აგრეთვე, რა თქმა უნდა, უმუშევართა დახმარებას. აი
ამ უკანასკნელ მუხლში გამოეშალა მას რადიკალური პარტია, რომელიც შიშობდა,
რომ რეფორმის წარმატებით გატარება სოც.-დემოკრატიათა დიდ გამარჯვებას მოუ-
პოვებდა 1928 წლის საპარლამენტო არჩევნებში. ომხდა კონფლიქტი სოც.-დემოკრა-
ტიულ მთავრობასა და რადიკალებს შორის. უკანასკნელთა ლიდერმა მოითხოვა ს.დ.
კაბინეტის გადადგმა და ყველა პარტიების კოალიციურ მთავრობის შედგენა. ამან
სტაუნინგმა უპასუხა პარლამენტის დათხოვით და ხელახალი არჩევნების დანიშნით.

ეს არჩევნები მოხდა კიდევ დეკემბერში. სოციალდემოკრატიაში მიიღო 28 ათასი
ხმით მეტი, ვინემ წინა საპარლამენტო არჩევნებში (1924 წელს). მას ჰყავს ეხლა-ნახევარ
მილიონამდე ამრჩეველი; ის წარმოადგენს დღევანდელ პარლამენტში 37,2 პროცენტს
ყველა მიმდევალ ხმებისა, 1924 წელში კი მას ამ ხმების 36,6 პროცენტი ჰქვდა. ამნაი-
რად, სოც.-დემოკრატიათა მიერ მიღებულ ხმებმა იმატა როგორც აბსოლუტურათ,
აგრეთვე შედარებით. მაგრამ რთული პროპორციული საარჩევნო კანონის წყალობით
მას მოაკლდა ორი მანდატი და ჰყავს დღეს პარლამენტში 53 დეპუტატი. სოციალ-
დემოკრატია თავის მანდატების რიცხვის მიხედვითაც უდიდესი პარტია რჩება პარ-
ლამენტში.

დამარცხდა სასტიკათ რადიკალების პარტია, რომელმაც 16.000 ხმა და 4 მანდა-
ტი დაჰკარგა. ამნაირად, პარლამენტში ძალთა განწყობილების მიხედვით სოც.-დემ-
მთავრობა შეუძლებელი გახდა, ის გადადგა კიდევ და მისი ადგილი დაიპირა კონსერ-
ვატორების და ზომიერ შემარცხნეთა (გლენთა) კაბინეტმა. რადიკალთა და სხვა პარ-
ტიების მიერ დაკარგული ხმები წილად ჰქვდა, მომეტებულად კონსერვატიულ პარ-
ტიას, რომელმაც 38 ათასი ხმა მოიგო.

კომუნისტებს არც წინათ ჰყოლიათ წარმომადგენელი პარლამენტში და ენ-
ლაც ვერ შეკრიბეს საკმარისი რაოდენობა ხმებისა, რომ თუნდაც ერთი დეპუტატი
გაეყვანათ.

სოც.-დემოკრატიკა მთავრობიდან გადადგა არა დამარცხებული და დაუძღვრე-
ბული, არამედ მომავლის იმედით აღსავსე: ორ წელ ნახევარის განმავლობაში მან და-
ამტკიცა, რომ სრულიად მომწიფებულია ქვეყნის მართვისათვის; ამ დროის განმავლო-
ბაში მძვინვარე ეკონომიურმა კრიზისმა მას, მთავრობაში მყოფსაც, არამც თუ არ შე-
უმცირა გავლენა მასებში, არამედ მოუპოვა ახალი ამრჩევლები. თუ პარლამენტარუ-
ლი არითმეტიკა დღეს მას არ აძლევს საშუალებას ძალა-უფლება აიღოს ხელში, მისი
შეუწყვეტელი ზრდა მომავალში უეჭველია და მას შეუძლია დამშვიდებით და იმე-
დიანათ უცადოს იმ დროს, როცა ახალი არჩევნები უფრო ხელსაყრელ პირობებში
არგუნებენ მას დანიის მთავრობის ხელმძღვანელობას.

იმავ დღეებში, როცა სტაუნინგის კაბინეტს მოუხდა გადადგომა, სოციალისტუ-
რი უმცირესობის მთავრობა შესდგა სკანდინავიის მეორე პატარა სახელმწიფოში—
ფინლიანიაში. ამ ქვეყნის მიერ დამოუკიდებლობის მოპოების ხანიდან—1917 წლი-
დან—მის პოლიტიკურ ვითარებაზე უდიდესი გავლენა ჰქონდა მოსკოვის შეუწყვე-
ტელ ცდას მის შინაურ ცხოვრებაში ჩარევისას. ვის არ ახსოვს 1918 წლის «ნიეთლი
აჯანყება» ფინლიანიაში, რომელსაც მოჰყვა საშინელი დარბევა მუშათა კლასის არა
მარტო კომუნისტური, არამედ სოციალისტური ფრთისაც. ამ აჯანყების და მის მომ-
ყვალ თეთრი ტერორის კვალი დღესაც ატყვია ფინლიანიაში. განვლილ წლებში ს.
დემოკრატიის ბურჟუაზიულ პარტიებთან თანამშრომლობაზე ლაპარაკიც მეტი იყო,
რესპუბლიკის უდიდესი პარტია თითქმის მუდმივ ოპოზიციისთვის იყო განწირული და
ქვეყნის მართვა დაუფლებული ჰქონდა რეაქციონერ ძალებს. მაგრამ ეროს ყველგან
თავისას შვრება: სოც. დემოკრატიის დადებით საპარლამენტო მოღვაწეობამ, ერთის
მხრით, და რესპუბლიკის რეაქციონერთა გაკოტრებამ, მეორე მხრით, მოამზადეს პირო-
ბები მუშათა კლასის მთავრობისათვის. ნოემბერში გამოაშკარავდა მემარჯვენთა კო-
ალიციის მთავრობის სკანდალური როლი სამხედრო მოწყობილობის შექმნის საქმე-
ში, აგარაიულ-კონსერვატიული კაბინეტი გადავარდა და ბუნებრივად დაისვა საკით-
ხი სოციალდემოკრატიულ მთავრობაზე, რადგან ამ უძლიერეს პარტიას 200 დეპუტა-
ტზე 60 ჰყავს პარლამენტში. პარტიამ უარი სთქვა კოალიციაზე. დარჩა ერთად ერთი
შესაძლებლობა—უმცირესობის მთავრობის შედგენა, რაიცა იკისრა ანზ. ტანენრმა.
სოციალდემოკრატიული მთავრობის პროგრამა: სოციალური კანონმდებლობის გან-
ვითარება, ბაყების, არაპირდაპირი გადასახადების და სამხედრო ბიუჯეტის შემცირე-
ბა, სამხედრო ბერის ვადის 9 თვემდე დაყვანა. ეროვნულ უმცირესობის (შვეციელები-
ბატები) უფლებათა უზრუნველყოფა და სხ. მას იმედი აქვს, რომ ამ ზომიერ პროგრამის
გატარებაში მხარს დაუჭერს პარლამენტის ორი ჯგუფი: დემოკრატიული—23 მანდატი,
და «შვეციელთა პარტია»—17 მანდატი; უკანასკნელნი კონსერვატიულ ელემენტებს წარ-
მოადგენენ. მაგრამ როგორც წინა მთავრობის მიერ ჩაგრული ეროვნული უმცირესო-
ბის წარმომადგენელნი მთავარ ყურადღებას აქცევენ ამ ხანათ ენის საკითხს, რომლის
მოგვარებას გამოელიან ისინი ს. დ-ულ მთავრობისაგან (შვეციელები ფინლიანიაში
დაახლოებით მცხოვრებთა ერთ მეათედს შეადგენენ). უნდა ვიფიქროთ, რომ ახალი
მთავრობა ვასტანს ვაფხულამდე, როცა უნდა მოხდეს საპარლამენტო არჩევნები, რომ-
ლებიც მის ბედს გადასწყვეტენ.

მთავრობა შედგენილია საზოგადო-მოღვაწეების სხვადასხვა დარგში გაწრთვნილ
პირთაგან. თავმჯდომარე ტანენერი უდიდესი კოოპერატიული საზოგადოების დირე-
ქტორია; კოოპერატორებია აგრეთვე შინაგან საქმეთა მინისტრი იტკონენი და ფინანს-
თა მინისტრი რიომა. საგარეო საქმეთა პორტფელი აიღო ისტორიის პროფესორმა
ვოიონმაამ, განათლების—აილიომ, ნაციონალურ მუზეუმის დირექტორმა. კაბინეტში
შედის აგრეთვე ერთი ქალი—მიინა სილანპაა, ყოფილი ფაბრიკის მუშა, სოციალურ
უზრუნველყოფის მინისტრის თანაშემწეთ და სხ.

მთავრობის ზოგიერთი წევრები ეკუთვნიან პარტიის ცენტრალურ კომიტეტს.
კაბინეტი მჭიდრო დამოკიდებულებაში იქნება პარტიის ხელმძღვანელ ორგანოებთან.

იმავ დეკემბერში ლატვიისში წარმოიშვა კოალიციური სამინისტრო სოციალისტური უმრავლესობით.

პარტიათა ურთიერთობა ლატვიის სეიმში დაახლოვებით ისეთივეა, როგორც ფინლიანდიაში: სოციალდემოკრატიის უდიდესი პარტია არის (32 დეპუტატი), ხოლო ოთხ მემარჯვენე სოციალისტ-დეპუტატთან ერთად (მინიმალისტები) ის შეადგენს ერთ მესამედზე მეტ დეპუტატებს საერთო რიცხვისას. მას უპირდაპირედება მეორე დიდი პარტია—მსხვილ ფერმერთა ბლოკი (28 დეპუტატი), რომელთაც მხარს უჭერენ რეაქციონერი ნაციონალისტები. აი ამ ელემენტებისაგან შესდგებოდა უკანასკნელი კაბინეტი ლატვიაში. მისმა საქმიანობამ ბოლო თვეებში პირდაპირ საჯარო სკანდალის ხასიათი მიიღო, განსაკუთრებით ეკონომიური და ფინანსური პოლიტიკის სფეროში: მაშინ როდესაც ეს მემარჯვენე მთავრობა არავითარ ზომებს არ იღებდა ქვეყნის ნამდვილ საწარმოვო ძალეების წახალისებლად, ის უმთავრესად ურიგებდა კრედიტებს იმ დიდ ფირმებს და ორგანიზაციებს, რომლებიც ენათესავებიან მსხვილ ფერმერთა პარტიას. აგრეთვე პოლიტიკურ და სოციალურ სფეროშიც გაამეფა რეაქცია ამ კაბინეტმა: იყრიდა მიიტანა პრესის თავისუფლებასზე და მუშათა დაწვევის კანონებზე. სოციალდემოკრატიის ხელმძღვანელობით შეიქმნა ძლიერი მოძრაობა ხალხში და საკმარისი დარჩა ინტერპელაცია სეიმში ფინანსური პოლიტიკის შესახებ, რომ კაბინეტი გადავარდნილიყო.

სოციალისტების ოპოზიციაში დარჩენა მოასწავებდა ისევ რეაქციონურ მთავრობის შედგენას. ამის ასაკლებლად ერთი საშუალება იყო: სოციალ-დემოკრატიის თვით ეკისრნა კოალიციური მთავრობის შედგენა დემოკრატიული ჯგუფების მონაწილეობით. პარტიამაც ეს გადაწყვეტილება მიიღო. შედგა კაბინეტი, რომელშიაც უმრავლესობას შეადგენენ სოციალისტები. ახალი კაბინეტი წარსდგა კიდევ სეიმის წინაშე და მიიღო 17 ხმის უმრავლესობა. მას მხარს უჭერენ გარდა სოციალისტებისა ერთნულ უმცირესობათა წარმომადგენელი (პოლონელები, რუსები, ებრაელები და გერმანელები). ახალი მთავრობის პროგრამა საღი ეკონომიური პოლიტიკის წარმოება. პოლიტიკურ უმცირესობათა უფლებების უზრუნველყოფა, გაუმჯობესება თანამშრომლობის ბალტიის სახელმწიფოთა შორის (ლატვია, ესტონია, ფინლიანდია და ლიტვა), საბჭოთა რუსეთთან კეთილი მეზობლობის დამყარების ცდა და სხვა.

კაბინეტს შეადგენენ ხუთი სოციალისტი და ოთხი წარმომადგენელი ბურჟუაზიის მარცხენა ფრთისა და წვრილი ფერმერებისა. პრემიერ-მინისტრია სკუენიეკის—სოციალისტი—მინიმილისტი; გარეშე საქმეთა მინისტრი ამხ. ციუნსი—ლატვიის სოც.-დემოკრატიის წარმომადგენელი სოციალისტურ ინტერნაციონალში; განათლების მინისტრი—ცნობილი ლატვიელი პოეტი, სოც.-დემოკ. რაინისი, ხოლო ლატვიის სოციალდემოკრატიის მუშათა პარტიის თავმჯდომარეს—ამხ. რუდვიჩის უპირავს შრომის მინისტრის პოსტი.

ა მ ხ. შ ა რ ლ ნ ე ნ ი.

ჩემს წინა წერილში შესახებ შვეიცარიის პარტიის ინტერნაციონალში შესვლისა *) მე მოვიყვანე ამხ. შარლ ნენის სიტყვები. აი ეს ნენი გარდაიცვალა ლონანის მახლობელ სოფელ პრევერანეში 29 დეკემბერს. მისი მოულოდნელი და უდროო სიკვდილი მით უფრო საგრძნობელია ჩვენი პარტიისა და ჩვენი ერისათვის, რომ ეს ზედმიწევნით პატიოსანი, ღრმად მოაზროვნე, ფაქიზი და კეთილშობილი გრძნობის მოღვაწე, თავიდანვე მეგობრულათ იყო განწყობილი ჩვენი საქმისადმი, რომელიც მას მიაჩნდა აწმინდა სამართლიანობის და უფლების საკითხად.

იმ დროს, როდესაც მრავალი ევროპელი სოციალისტი მოსკოვის გავლენას განიცდიდენ, თავი ვერ გაართვეს, ახრთა არეულობისა და ირყეოდენ რუსეთში გამეფებულ «მუშათა მთავრობის» დაფასებაში, ნენი ეკუთვნოდა იმ იშვიათ სოციალის-

*) ამხ. ხ. შ-ის ამ წერილმა ვერ მოუსწრო «ბრძოლის» წინა ნომერს, ის იბეჭდება ამავე ნომერში.

ტებს ევროპაში, რომელთაც იმ თავითვე სწორად აუღეს ალღო ბოლშევიზმის წამ-
 დვილ ბუნებას. ნენმა მკაფიოთ და გაბედულათ განსაზღვრა თავისი პოზიცია ბოლშე-
 ვიკებისადმი თავის 1918 წლის იელისში დაწერილ ბროშიურაში: «პროლეტარიატის
 დიქტატურა თუ დემოკრატია». ეს ბროშიურა, როგორც სანიმუშო, იმავე წელს გადა-
 თარგმნეს და გამოსცეს მენშევიკებმა რუსეთში. განსვენებული მარტოვი ამბობდა ამ
 წიგნაკის შესახებ: «დიდი სამსახური გავიყნია ბოლშევიზმთან ბრძოლაში».

აი ნენის ანალიზის ერთ-ერთი დასკვნა: «ჩვენ საჭიროთ მიგვაჩინა განვაცხადოთ
 პირველ ყოვლისა, რომ ამ გზით (ბოლშევიკურათ) სოციალისტური რეჟიმის განხორ-
 ციელება შესაძლებელიც რომ იყოს, ჩვენ დიდის აღშფოთებით ზურგს შევაქცევ-
 დით მასო».

ნენის მიერ იმ დროს ასეთ გარკვეულ ზანის აღების დასაფასებლათ საჭიროა
 გავითვალისწინოთ ორი გარემოება: 1) ის თავის დროზე უკიდურესი ციმერვალდელი
 იყო, ლენინთან და ტროცკისთან ერთად მონაწილეობას იღებდა ციმერვალდის პირ-
 ველ კონფერენციის ცნობილ რეზოლიუციის შემუშავებაში; ამნაირათ პირადათ ის
 უფრო დაკავშირებული იყო ბოლშევიკურ ელემენტებთან, ვინემ ზომიერ ბანაკთან;
 ისიც უნდა ითქვას, რომ ეს უანგარო და უაღრესათ კეთილშობილი მოღვაწე მიიყვანა
 ციმერვალდში ომის შეურთებელმა სიძულვილმა და ღრმა ზიზღმა; 2) 1918 წელს ევ-
 როპის და განსაკუთრებით შვეიცარიის-სოციალისტურ წრეებში გამეფებული იყო
 მაქსიმალისტური ტენდენციები, გატაცება ბოლშევიკური რევოლუციით, ბრმა თა-
 ვანისცემა მოსკოვისადმი და ეს ატმოსფერა გზას უკრავდა ყოველივე დამოუკიდებელ
 და თავისუფალ აზრს, აი ასეთ პირობებში ნენმა ბოლშევიზმი გაბედულათ მონათლა
 პირწავარდნილ დესპოტიათ და ეს დახასიათება ხომ სრული სისწორით გამართლდა
 იმით თვალშიაც კი, ვინც მაშინ ნენს «უსინიღისო ცილისწამებას» უსაყვედურებდა.

შემდეგ წლებშიც ნენი ხშირად უბრუნდებოდა საერთაშორისო მუშათა მო-
 ძრობის ამ უმნიშვნელოვანეს საკითხს. უმარტავდა გზადაბნეულთ წამდვილ ბუნებას
 რუსეთის დღევანდელ რეჟიმისას და მისთვის ჩვეული გაბედულობით აცხადებდა:
 «სოციალისტურ პარტიის თანამშრომლობა უფრო ადვილია ბურჟუაზიულ პარტიას-
 თან, ვინემ კომუნისტებთანა-ო, და თან დასკვნდა: «კარგად დაიხსომეთ, რომ მე ყო-
 ვლად შეუძლებლათ მიმანია სოციალისტურ პარტიის ბურჟუაზიულ პარტიებში
 გათქვეფა, სოციალისტური და ბურჟუაზიული პრინციპების შერიგება. და თუ ამას
 ვამბობ, მხოლოდ იმიტომ, რომ სოციალიზმს, როგორც მემკვიდრეს ბურჟუაზიისას,
 მეტი აქვს უკანასკნელთან საერთო, ვინემ ბოლშევიკებთან».

ეს იშვიათი ადამიანი და სოციალისტი დაიღუპა გრიპისაგან, 52 წლის. ჯერ კი-
 დევ ძალღონით აღსაყუ ნენი, როგორც ჩვენ წინა წერილში ვწერდით, აქტიურ მონა-
 წილეობას იღებდა პარტიის უკანასკნელ კონგრესზე, ენერგიულათ მუშაობდა პარლა-
 მენტში 23 დეკემბრამდე. მისმა მოულოდნელმა გარდაცვალებამ ღრმათ დაამწუხრა
 შვეიცარიის პარტია და ყველა მისი მეგობრები. თვით პოლიტიკური მოწინააღმდე-
 გენიც კი მოწიწებით პატივისცემას უზღავენ განსვენებულის ხსოვნას.

ნენის სახით შვეიცარიის პარტია კარგავს ერთ-ერთ უპატიოსნეს და უგანათლე-
 ბულეს ბელადს, ხოლო საქართველოს სოც.-დემოკრატია და მთელი ჩვენი ერი ერთ-
 გულ მეგობარს, შეუპოვარ დამცველს მისი უფლებებისას.

მრავალ პირად შეხვედრებიდან განსაკუთრებით ჩამრჩა ხსოვნაში ერთი. ნენი
 შემთხვევას არ უშვებდა გამოქვეყნებია ჩემ მიერ გადაცემული წერილები თუ ინფორ-
 მაცია საქართველოს შესახებ. იყო ერთი გამონაკლისი—ჩემ მიერ გადაცემული წერი-
 ლი არ გამოქვეყნდა, საჭიროება კი მოითხოვდა საჩქაროთ გვემხილა ევროპის წინაშე
 საშინელი დევნა-წამება, რომელსაც ჩვენი ამხანაგები განიცდიდენ საქართველოში.
 წავედი ნენის სანახავათ. ბოდიში მოვიხადე შეწუხებისათვის და ავუსხენი მდგომარ-
 ეობა, რომელიც მაძულებდა პირადათ შემეწუხებია. ჩემს ბოდიშზე ნენმა ენერგიუ-
 ლი პროტესტი განაცხადა: «შეწუხება კი არა, დიდ სამსახურს მიწევთ, რომ ჩემს მოვა-
 ლეობას მაგონებთო», მეორე და მესამე დღეს ორ სოციალისტურ გაზეთში გამოქვეყნ-
 და საუკეთესო ადგილს წერილი, რამელიც მე მაინტერესებდა...

ნ. მ.

ქენევა, 31 დეკემბერი 1927 წელი.

მ უ შ ა თ ა მ ი მ რ ა ლ ბ ი დ ა ნ .

შევიცარისის სოც. პარტია და ინტერნაციონალი.

შევიცარისის სოც. პარტიამ, რომელიც თავის დროზე შედიოდა ვენის საერთაშორისო გაერთიანებაში, არ ისურვა 1923 წელს ჰამბურგის საერთაშორისო კონგრესზე დაარსებულ ახალ გაერთიანებულ ინტერნაციონალში შესვლა. ამის მიზეზი იყო პარტიაში «მემარცხენე», მობოლშევიკო ტენდენციის გავლენა. მაგრამ ცხოვრების ლოლიკამ თავისი გაიტანა და პარტიაც იძულებული გახდა თავის უკანასკნელ, ბერნის ყრილობაზე (გასულ ნოემბერში) დაესვა საკითხი მუშათა სოც. ინტერნაციონალში შესვლის შესახებ.

უნდა აღინიშნოს, რომ ყრილობას წინ უძღოდა ორი თვის ცხარე კამათი ამ საგანზე. კამათის საგანს შეადგენდა არა ინტერნაციონალში შესვლა, რომლის საპირობებს ორივე მიმართულება აღიარებდა. არამედ საკითხი შესახებ იმისა—საპირო იყო თუ არა ინტერნაციონალში შესვლისას პარტიას გაეკეთებოდა განცხადება. და თუ ეს განცხადება საპიროთ იქნებოდა მიჩნეული, როგორი უნდა ყოფილიყო მისი შინაარსი.

ამ კითხვაზე ცენტრალური კომიტეტი ჯერ კიდევ სექტემბერში ორ ნაწილად გაიყო. უმრავლესობას სათავეში ედგა გრიმი, ცნობილი ციმერვალდელი, რომლის მარცხი პეტროგრადში, რევოლიუციის დასაწყისში, ყველას ახსოვს. უმცირესობას—გრაბერი და ნენი. პირველი ამბობდა: შევიდვართ, ამაზე დავა არაა. მხოლოდ «ლირსეულათ უნდა შევიდეთ», ჩვენი პრინციპები განვაცხადოთ შესვლისას; ვთქვათ, რომ ეს ინტერნაციონალი არაა სრული და საქმარისათ «რევოლიუციონური». უმცირესობა უპასუხებდა: ნუ ვხმარობთ, სირცხვილათ ამდენ ხანს ინტერნაციონალის გარეთ ყოფნაც გვეყოფაო. და თუ მაინცდამაინც საპიროთ მიგაჩნიათ დეკლარაციის ვაჭილება, ვსთქვათ, საერთაშორისო რეაქციასთან ბრძოლა ყველა სოციალისტური ძალების შეერთებას მოითხოვს და ამიტომ შემოვიდვართო.

ყრილობის წინაშედაც ცენტრალური კომიტეტი ორი რევოლიუციით წარსდგა. უმრავლესობის სახელით გრიმმა ვრცელი მოხსენება გააკეთა. რომ კონგრესზე მეტი შთაბეჭდილება მოეხდინა. მან ბევრი სოციალისმის უდავო დებულებებს, მხოლოდ აქა-იქ ჩაურთო შეუმჩნეელათ ის, რისი გატარებაც სურდა; გამოდიოდა, თითქმის მისი მოწინააღმდეგენი სოციალისტური პრინციპების წინააღმდეგი ყოფილიყვნენ! მის მიერ წარმოდგენილი რევოლიუცია თავისთავათ არაფერ საყურადღებოს არ შეიცავს; სხვა ქვეყანაში ასე მორცხვით გამოთქმული აზრი—«ექსტრა პარლამენტარული ბრძოლა აბუჩათ არ უნდა იყოს აგდებულიო»—არავითარ ბუკს არ გამოიწვევდა და მასში «დიქტატურის» ფილოსოფიას არავინ დაინახავდა, მაგრამ გრიმის პიროს ეს უდავო დებულებაზე საუკეთესო ვახდა და მის წინააღმდეგ გაილაშქრა უმცირესობამ, რომლის მხრით მომხსენებელთა გამოვიდა გრაბერი. მან სთქვა სხვათა შორის, რომ სიტყვა «დიქტატურა» წაბილწულია, განსაკუთრებით რუსული გამოცდილების შემდეგ; მან მიიღო ახალი შინაარსი. ამიტომ ჩვენ მოვითხოვთ მის სრულებით ხმარებიდან გაქვევებას.

კამათში მრავალმა ორატორმა მიიღო მონაწილეობა. მეუმცირესენი ებრძოდნენ რევოლიუციაში «დიქტატურის» ტენდენციებს. გავიდა გრიმის რევოლიუცია, უმნიშვნელო შესწორებით.—190 ხმით 101 წინააღმდეგ.

რით აიხსნება შევიცარისის სოც. პარტიის ამდენ ხანს ინტერნაციონალის გარეშე დარჩენა? რად მოხდა მასში პრინციპების არე-დარევა?

ომის დროს აქ შეაფარა თავი ყველა ქვეყნის სოციალისტების «დეფეტისტურმა» ელემენტებმა. მათ მიემატა რუსეთის ემიგრანტი სოციალისტები; რომელთა დიდი უმრავლესობა ყოველივე პასუხისმგებლობის გრძნობას მოკლებული იყო. ეს უცხო ელემენტები პარტიაში შეიჭრენ; ლიდერებზე დიდი გავლენა მოახდინეს. მასაში დემაგოგიური აგიტაციით გავლენა მოიპოვეს. ომის მიერ გაუჩირებოდა ჩავარდნილი მსა მათ პრინციპებს არ უსინჯავდა; მას ხიბლავდა რევოლიუციური ფრაზა. პარტია ვადიქცა ციმერვალდის უბრალო დამატებათ. მისი ბელადი გრიმი კი ციმერვალდის ლიდერი გახდა.

სალი ელემენტები ჯერ კიდევ 1919 წელს შეეცადნენ გადაერჩინათ პარტია ყალბი გზიდან და ჩაებათ საერთაშორისო სოციალისტურ მოძრაობაში. მაგრამ «მემარცხენე» მიმდინარეობამ გაიმარჯვა და პარტიის კონგრესმა უარი სთქვა ბერნის ინტერნაცი-

ონალურ კონგრესზე წარმომადგენლობის გაგზავნაზე. ყოველ შემთხვევაში, ამ საკითხის ირველივე გამართულმა დავამ გამოაჩვენა, რომ პარტია სავსე იყო ბოლშევიკების აგენტებით და ხელი შეუწყო მათ საწინააღმდეგო კამპანიას. ამის შედეგი იყო, რომ 1920 წელს პარტიამ დაადგინა თავისი წრედან გაეძეგებია ყველა ისინი, ვინც მას ჩირქს სცხებდა თავისი საქციელით. (ამ გარეკილი ხალხისაგან შესდგა კომუნისტური პარტია შევიცარიაში, პარტია, რომლის წევრთა რიცხვი თანდათან კლებულობს).

განწმენდამაც ვერ განკურნა პარტია საბოლოო მემორცხვების ავთომყოფობისაგან: უმრავლესობა დარჩა გრიმის ტაქტიკის მომხრე; შევიცარების ს. დემოკრატია მიემხრო ვენის ინტერნაციონალურ გაერთიანებას. როგორც ვიცით, ამ უკანასკნელის შემადგენელი პარტიები ჰამბურგის კონგრესზე ახალ, გაერთიანებულ ინტერნაციონალში შევიდნენ; ხოლო შევიცარიის პარტიამ «მუშათა სოციალისტური ინტ-ი» არ სცნო საკმაოთ რევოლიუციონურათ და განკერძოებული დარჩა. საჭირო იყო სამი წლის გამოადილება, რომ შევიცარიელებს ფაქტიურად აღფარებოთ თავიანთი შეცდომა და დაბრუნებოდნენ საერთაშორისო სოციალისტურ ოჯახს.

ბერნის უკანასკნელ კონგრესზედაც ვერ გამოასწორა თავისი ხაზი პარტიამ: გავიდა ისევ გრიმის რეზოლიუცია. მაგრამ ნაშნავს ეს, რომ პარტიამ კიდევ უკან დაიხია? ამ კითხვაზე სწორ პასუხს იძლევა ერთი ბელადთაგანი უმცირესობის, ამხ. ნენი. ის სწერს შოდეფონის სოციალისტურ გაზეთ «სანტინელ»-ში: «როცა 1920 წელს შევიცარიის სოც. პარტიის კონგრესზე დღის წესრიგში შეტანილ იქნა საკითხი პროლეტარი-ატის დიქტატურის შესახებ, მხოლოდ ორმა სამმა კაცმა განუცხადეთ პროტესტი ამ სიტყვების ორუფოდ მნიშვნელობის შესახებ. გუშინ, ე. ი. კვირას, ამავე პარტიის კონგრესზე, ჩვენ ვიყავით 101 კაცი წინააღმდეგ 190-სა, რომლებიც წავედით გრიმის რეზოლიუციის წინააღმდეგ».

ასე შევიცარიის სოციალისტური პარტია თანდათან გამოდის სწორ გზაზე. ამას მოწმობს აგრეთვე ფაქტი მისი სოციალისტურ ინტერნაციონალში შესვლისა, როგორც არ უნდა იყოს გრიმის რეზოლიუცია.

ნორვეგია და სოც. ინტერნაციონალი.

ომის მეორე დღეს ნორვეგიაში არსდება ერთი მთლიანი და ძლიერი «მუშათა პარტია», აშენებული ინგლისის მუშათა პარტიის საორგანიზაციო პრინციპებზე, ე. ი. მასში შედიოდნენ აგრეთვე პროფესიული კავშირები. იშვიათია ევროპაში ქვეყანა, რომლის მუშათა მოძრაობისათვის მოსკოვს მიყენებიათ იმდენი ზიანი, როგორც ნორვეგიისას მიაყენა. როგორც შევიცარიაში, ნორვეგიაში რადიკალურათ განწყობილი მუშათა კლასის უდიდესი ნაწილი შეიპყრო ბოლშევიკური «რევოლიუციის» კულტმა და მოსკოვის მესიანობის რწმენამ. «მუშათა პარტიამ» გადასწყვიტა მიმხრობოდა კომუნისტურ ინტერნაციონალს. მაგრამ ცნობილი «21 პირობის» ხანამ მალე ჩამოაშორა მოსკოვს ნორვეგიელთა დიდი ნაწილი: კომინტერში შესვლის საკითხმა გათიშა პარტია, გათიშა 3 ნაწილად. მოსკოვის ერთგული დარჩა მეორე ნაწილი, რომელმაც «ნორვეგიის კომუნისტურ პარტიის» სახელწოდება მიიღო. ბოლშევიზმის გადაჭრულმა მოწინააღმდეგეებმა შეადგინეს «ნორვეგიის სოციალდემოკრატიული პარტია», რომელსაც არავითარი კავშირი არ ჰქონია მოსკოვთან და რომელიც ჰამბურგის კონგრესზე მიემხრო მუშათა სოციალისტურ ინტერნაციონალს, ორ ინტერნაციონალს შორის. «შუა გზაზე შერჩა «მუშათა პარტია», რომელსაც უმთავრესად პროფეს. კავშირები შეადგენენ: ის დღეს არ შედის არც «წითელ» პროფინტერნში, არც ამსტერ-დამის გაერთიანებაში და ემხრობა ე. წოდებულ «საერთაშორისო საინფორმაციო ბი-უროს» სრულიად უმნიშვნელო ინტერნაციონალურ ორგანიზაციას, რომელშიაც ნორვეგიელთა გარდა შედის იტალიის მაქსიმალისტები, საფრანგეთის კომპარტიისაგან გამოთიშული ჯგუფი (ფრანსარი) და სხ. გათიშვამ ისე დაასუსტა ნორვეგიის მუშათა ორგანიზაციები, რომ დღეს სამივე პარტიის წევრთა რიცხვი, ერთად აღებული, წინანდელ მთლიან «მუშათა პარტიის» შემადგენლობის ნახევარს უდრის.

უკანასკნელ წლების განმავლობაში ნორვეგიის პროლეტარიატი თანდათან თავისუფლდება ილიუზიებიდან და ამასთან ერთად მტკიცდება მასში ერთობის მოთხოვნილება. 1926 წლის დასაწყისში «მუშათა პარტია» იღებს ინიციატივას სამივე პარტიებს შორის მოლაპარაკებისა გაერთიანების შესახებ. რა თქმა უნდა, ცდამ უნაყოფოთ ჩაიარა, რახან მოლაპარაკებაში მონაწილეობას იღებდა «კომ. პარტია», დამოკი-

დებული მოსკოვზე, რომელიც «საერთო ფრონტის» ლოზუნგს ხმარობს მუშაკთა მოძრაობის დასარღვევად და გასათიშვად და რომლისთვისაც პროლეტარიატას ნამდვილი გაერთიანება მომავლდინებელია. სამთა მოლაპარაკება ჩაიშალა. სამავიგროთ გაიმართა სერიოზული ლაპარაკი მუშათა პარტიასა და სოციალდემოკრატიას შორის. შემუშავებულ იქნა საერთო დროებითი პროგრამა, რომელიც უნდა დაედოს საფუძვლად მომავალ გაერთიანებულ პარტიის საარჩევნო ბრძოლას 1927 წელში, მოხდა შეთანხმება სხვა კითხვებზედაც, მაგრამ საქმეს დაბრკოლებას უქადდა ინტერნაციონალის საკითხი. ნორვეგიის სოციალდემოკრატია ჰყიდროთ არის დაკავშირებული მუშათა სოციალისტურ ინტერნაციონალთან, «მუშათა პარტია» კი სხვა საერთაშორისო გაერთიანებას ეკუთვნის და ჯერ კიდევ არ განთავსიფიცილებულა საფუძვლით მაქსიმალისტური ფრანკისაგან, რომ უმტკივნეულოთ მიემხროს სოც. ინ-ს. ამნიირად შეიქნა სერიოზული დაბრკოლება ნორვეგიაში შინაურ ერთობის აღდგენისათვის. მაგრამ საქმეში ჩაერია თვით სოციალისტური ინტერნაციონალის ბიურო. საერთაშორისო პროლეტარულ ორგანიზაციის სადი საფუძველი მთლიანი მუშათა მოძრაობა თვითეულ ქვეყანაში და ინტერნაციონალმაც ხელი უნდა შეუწყოს ამ მთლიანობის საქმეს. სოც. ინტერნაციონალის მდივანმა, ფრ. ადლერმა, განუცხადა ნორვეგიელ სოციალდემოკრატებს, რომ მათ ინტერნაციონალისადმი ერთგულების დარღვევად არ ჩათვლებათ მისგან დროებით ორგანიზაციულად ჩამოშორება ეროვნული მთლიანობის მიღწევის მიზნით. ამისდა თანხმად ნორვეგიის სოციალდემოკრატიათა წინადადება მისცა მუშათა პარტიას, რომ ახლად დაარსებული გაერთიანებული მუშათა პარტია დარჩეს ყოველგვარ ინტერნაციონალურ გაერთიანების გარეშე და რომ პარტიის ამა თუ იმ ინტერნაციონალის ორგანიზაციაში შესვლის საკითხი დისკუსია მხოლოდ მაშინ, როცა მისი ორგანიზაციული მთლიანობა საკმაოდ განმტკიცდება. ეს წინადადება მიღებულ იქნა ორივე პარტიის მიერ. გამაერთიანებელი კონფერენცია მოხდებდა 30 იანვარს, შეთანხმების ძალით აქ არ დაისმება ინტერნაციონალის საკითხი, მარა ეჭვი არაა, რომ ის წამოიჭრება ახალი პარტიის პირველსავე შორიგ კონგრესზე. ალბათ 1927 წლის ბოლოს. ექვს გარეშეა აგრეთვე, რომ ახალი პარტია მიემხრობა სოციალისტურ ინტერნაციონალს, რომლის რიგებში ესეცაა შევიდა შევიცარიის პარტია. გაერთიანება მოიტანს კიდევ ერთ სასიხარულო შედეგს—ნორვეგიის პროფ. კავშირების შესვლას ამსტერდამის ინტერნაციონალში.

«სოციალისტურ მუშათა ინტერნაციონალს», ამბობს მისი მდივანი ადლერი, «შეუძლია დამშვიდებით და იმედით იცადოს, სანამ გაივლის გარდამავალი ხანა. ევოლიუტია, რომელიც მოხდა შევიცარიაში, მოხდება აგრეთვე ნორვეგიაში»...

სკანდინავია-ბალტიის პროფ. კავშირთა კოფერენცია.

დეკემბერში მოხდა სკანდინავიის და ბალტიის სახელმწიფოთა პროფესიულ კავშირების საერთო კონფერენცია, რომლის მნიშვნელობას ამხ. ქედგესტი, ამსტერდამის ინტერნაციონალის მდივანი, შემდეგნაირად ახსიათებს:

კონფერენციაზე მონაწილე ქვეყნები გვარიანად დაშორებული არიან ევროპის ცენტრებს, რის გამოც მათ პროფეს. კავშირებს მეტი მოთხოვნილება აქვთ უფრო მეტი ურთიერთშორისი კავშირის. აქამდე არსებობდა მხოლოდ სკანდინავიის კომისია, რომლის მოქმედება შეაფერხა ნორვეგიის კომუნისტების დეზორგანიზატორულმა საქციელმა. ბალტიის ქვეყნებისათვის ფრიად სასარგებლო იქნება სკანდინავიის პროფესიულ მოძრაობასთან უფრო მეტი კავშირის დაჭერა. მეორე მხრით, კონფერენცია უქვევლად ხელს შეუწყობს ნორვეგიის კავშირების ამსტერდამის საერთაშორისო გაერთიანებაში შესვლას.

ესტონეთში საერთო ცენტრით გაერთიანებულ კავშირების შედგენას უკანასკნელ დრომდე აფერხებდა შთავარების უაღრესად რეაქციონური კურსი, რომლის წყალობით მუშათა მნიშვნელოვანი ჯგუფები უკიდურესთა ბანაკს ეტანებოდნენ. ლიტვაში, საცა აქამდე პროფესიული მოძრაობა კათოლიკების გავლენის ქვეშ იმყოფებოდა გასულ ოქტომბერში დაარსდა თანამედროვე ტიპის პროფესიული გაერთიანება, რომელიც ეხლა ითხოვს მის ამსტერდამის ინტერნაციონალში მიღებას.

ნორვეგია 1922 წელს ჩამოშორდა პროფესიულ ინტერნაციონალს, რათა ამით გადაეჩინათ კავშირები გათიშვისაგან, რომელიც კომუნისტებმა სოც.-დემოკრატიულ პარტიაში გამოიწვიეს. ამას წინათ სოციალისტურ ინტერნაციონალის მდივანს, ფრ. ადლერს, მოსაშვავლობით მიღწეულ იქნა ოსლოში ორივე პოლიტიკური პარტიის

გავრთიანება, რის შემდეგაც ნორვეგიის კავშირების ინტერნაციონალში დაბრუნებას აღარაფერი ელოდება წინ.

ფინლანდიაც ალბათ მოკლე ხანში შემოუერთდება ამსტერდამს. მართალია ამ ქვეყანაში გააფთრებით მუშაობს რუს-კომუნისტური პროპაგანდა. ამ მიზეზის გამო, რომ ფინლანდიის კავშირები აქამდე არ შემოსულან ინტერნაციონალში. მაგრამ თუ სკანდინავიის და ბალტიის მოძრაობათა შორის განხორციელდა მჭიდრო კავშირი, ფინლანდია ვეღარ დარჩება დიდხანს განკერძოებული. ლატვიაში შედარებით მცირე ხნის განმავლობაში შეიქმნა მნიშვნელოვანი მოძრაობა. 1921 წ. ლატვიის კავშირებს უნდა დასმარებოდა ინტერნაციონალი, რომ მათ საკუთარი ორგანო შეენახათ. დღეს კი კავშირებს ჰყავს 20.000 კარგად შეკავშირებული წევრი. მათი მიღწევანი მუშის მდგომარეობის გაუმჯობესებაში და გავლენა სოციალურ კანონმდებლობაზე თვალსაჩინოა.

პ რ ო ფ ე ს ი უ ლ ი მო ძ რ ა ო ბ ა ი ა პ ო ნ ი ა შ ი.

იაპონია ეკუთვნის იმ ქვეყნების რიცხვს, საცა უკანასკნელ წლებში შესამჩნევად მიდის წინ მუშათა მოძრაობა, მიუხედავად მიმე ეკონომიური კრიზისისა. პროფესიულათ შეკავშირებულ მუშათა რიცხვი შეადგენდა: 1921 წელს—137.491, 1924—175.454, ხოლო 1925—234.000-ს, რაიცა აღნიშნავს 3 წლის განმავლობაში ზრდას 70.2 პროცენტით. ამას გარდა, არსებობს ე. წ. ფერმერთა კავშირი, რაიცა წარმოადგენს სოფლის მუშათა კავშირს, რამელსაც ემხრობა 70.000-მდე ოჯახი.

მუშების საერთო რიცხვი იაპონიაში აღწევს უკანასკნელი აღწერით 9.880.000 ს. ამითვან 1925 წლის ივლისში ინდუსტრიაში იყვენ ჩაბმული 4.348.711 კაცი. ამნაირათ მუშათა საერთო რიცხვთან შედარებით პროფესიულათ შეკავშირებულთა რიცხვი უმნიშვნელოა. სამაგიეროთ, შეკავშირებულთა რიცხვის ჩქარი წინსვლა უკანასკნელ წლების განმავლობაში თავდებია იმისა, რომ იაპონია, მუშათა მოძრაობის მხრითაც, მალე წამოიწევა ევროპას.

ს ტ ა ლ ი ნ ი კ ო მ ი ნ ტ ე რ ნ შ ი.
(გერმანელ ოპოზიციონერების მხილება)

რუთ ფიშერი, ურბანსი, შოლემი და შვანი გერმანიის კომპარტიის მე-10 ყრილობაზე ერთხმად იყვენ არჩეული ცენტრალურ კომიტეტში, რა თქმა უნდა მოსკოვის (იმ დროს—ზინოვიევის) კარნახით. ესლაკი იმავე მოსკოვის ბრძანებით პარტიიდან გაძევებულნი წარსდგენ ისინი კომინტერნის გაფართოებულ ეკზეკუტივის საგანგებო კომისიის წინაშე ცოდვების მოსაწინიებლათ; ხოლო მონანიება და პატიება არ მოხდა და ცოდვილნი კვლავ გამორკვეს კომუნისტურ მექადან. უკანდაბრუნებულებს გამოუციათ მოსკო წიგნი გერმანიის კომუნისტ. პარტიაში გასავერცელებლათ, რომელშიც აღწერენ, თუ რა გადახდათ თავს მოსკოვში.

ეკზეკუტივის სხდომის წინ მათ მიუღიათ მოსკოვიდან წინადადება გამოცხადებულყვენ კომინტერნის უმაღლეს ორგანოს წინაშე; თან მათ ეუწყებოდა, რომ ამას მოითხოვდა გერმანიის პარტიის დელეგაცია კომინტერნში. ხოლო თავის წიგნში რუთ ფიშერი და სხვები აცხადებენ, რომ ეს საბაბი ყალბი, განზრახ მოჭორილი იყო გერმანიის პარტიის დელეგაცია არამც თუ არ მოითხოვდა მათ მოსკოვში გამოცხადებას, არამედ გადაჭრით წინააღმდეგი იყო ამისი. მათი აზრით, მათი ვაწყვეა მოხდა სტალინის სურვილით, რომელსაც განზრახვა ჰქონდა გერმანიის ოპოზიცია გამოყენება იარაღათ ზინოვიევი-კამენევი-ტროცკის წინააღმდეგ. ავტორები ირწმუნებიან: სტალინმა ჯერ სცადა ტროცკის გადაბირება, რათა მასთან კავშირი შეეკრა ზინოვიევის წინააღმდეგ; ამ მიზნით შესთავაზა ტროცკის პარტიული ამნისტია და გზათა კომისარიატი; ამგვარივე მანიოვრი სცადა აგრეთვე ზინოვიევთან ტროცკის საწინააღმდეგოთ. ხოლო, როგორც სჩანს, არც ერთი და არც მეორე არ წამოიგო ანკვეს და მაშინ გამოიგონა მან გერმანიის ოპოზიციის გამოყენება ორთავეს წინააღმდეგ.

მაგრამ რუსულ ოპოზიციის მოულოდნელმა გამოლაშქრებამ აიძულა სტალინი ტაქტიკა შეეცვალა და გადაჭრილი ხაზი აელა ყველა ქვეყნების ოპოზიციონერთა წინააღმდეგ. ავტორები ირწმუნებიან: ზინოვიევის სიტყვის შემდეგ სტალინმა პირადათ დაუგზავნა რუს კომპარტიის ადგილობრივ ორგანიზაციებს შიფრირანი დეკეშა, რომლითაც უყვეთდა მათ წამოყენებით მოთხოვნილება რუს ოპოზიციის ლიდერების დასჯის და პარტიიდან გარიცხვისა.

გაფრთხილებულ ვეზეკუტივის სხდომაზე დიდი არეულობა იყო. სტალინი და
 დიკუსიის დროს—ირწმუნებიან გერმანელები—უხეშათ შეურაცხველი კამერები და არ
 მფარიათ თვით განსვენებულ ლენინს; საქმე იმ ზომამდე მივიდა, რომ სტალინსა და
 კამენევს შორის თითქმის ხელჩართული ფიზიკური შეტაკება გაიმართა.

სტალინის მეთოდების მხილებასთან ერთად განსჯილი გერმანელი ოპოზიციონ-
 ნერები აღწერენ საქუთარ მწარე თავდასასვალს. «როტე ფანე» ირწმუნება თითქოს
 მოსკოვში ჩასვლის წინ ჩვენ მოგვეთხოვოს დიური ფული და უკან დასაბრუნებელი
 ვიზები; ნამდვილათ: «მართლაც მოვითხოვეთ უკან დასაბრუნებელი ვიზები, რადგან
 მწარე გამოცდილება (მავალითად, ამხანაგ რუთ ფიშერის შემთხვევა, რომელსაც მისი
 სურვილის წინააღმდეგ მრავალი თვე გაატა ზებინეს იძულებული მოსკოვში) გვავალბე-
 და ჩვენ სიფრთხილის ზომები მიგვეღო»-ო. მოსკოვის ბრძანებისთვის გადაუხვევია
 მასლოვს, რამაც ძლიერ გააბრაზა თურმე რუსები; გამოწვეული იყო მასლოვის ურჩო-
 ბა ოპოზიციონერების საერთო რწმენით, რომ მას უკან აღარ გამოუშვებდნენ, თან «სა-
 ქმის მცოდნე წყაროდან» გარკვევით გავგაფრთხილეს ამის შესახებ წასვლის წინო.

კომუნისტურ განათებიდან იცის მკითხველმა, რომ გერმანულ ოპოზიციონე-
 რებს არ მისცეს შედგება თავისი საქმე გამოტყუანათ ვეზეკუტივის პლენუმის წინაშე;
 ისინი მოისმინა მხოლოდ კომისიამ, რომლის თავმჯდომარე იყო მოპრობია მათ, რო-
 გორც «ბუჟუაზიულ სასამართლოს პროკურორი». საინტერესოა, რომ ამ ღირსებას-
 დილ ხალხს არ ეტყობათ დიდი ხალისი დაახწიონ თავი იმ ძალმომრეობის, ცილისწა-
 მების, ინტრიგის და გათახსირების ატმოსფერას, რომელსაც თვით ამხელენ და ახასი-
 ათებენ. ისინი აცხადებენ იმავე წიგნში, რომ ერთგულნი რჩებიან კომპარტიის და კო-
 მინტერნის და განაგრძობენ მუშაობას პარტიის რიგებში დაბრუნებისთვის. გერმანიის
 კომპარტიის გათიშვის და დაქსაქსისათვის ბრალს სდებენ მეორე მხარეს, ოფიცია-
 ლურ პარტიას, რომელმაც, მათი ანგარიშით, 1926 წლის იანვრიდან გააძევა პარტიიდან
 არა ნაკლებ 1300 მემარცხენე პასუხისმგებელ მუშაკის და მუშისა.

გ ა ვ რ თ ხ ი ლ ე ბ ა.

ვინაიდან ხალხის დენა საქართველოდან არა თუ არ შეწყდა, პირიქით,
 კიდევაც მატულობს, იძულებული ვართ კიდევ ერთხელ გავიმეოროთ
 განცხადება, რომელიც ჩვენ მოვათავსეთ «ბრძოლის» მე-14 ნომერში:

საქართველოდან სხვადასხვა გზით გამოდიან არალეგალურათ მრავალი ახალი
 ლტოლვილები. არავენ იცის, მათ შორის ვინ ნამდვილი პოლიტიკური ემიგრანტია.
 ბოლშევიკების მიერ პოლიტიკურ მუშაობის გამო დევნილი, და ვინ მათი აგენტი ან
 უბრალო სისხლის სამართლის დამნაშავე.

გაფრთხილებთ საზოგადოთ ყველას—ნუ მოდიან, ნუ ჰკონიათ, რომ ევროპაში
 უდოკუმენტო მოსვლა და თავის შენახვა ადვილია. პირიქით, აქ ემიგრანტებასთვის
 თანდათან ძნელდება თავის გატანა, გაძნელებულია აგრეთვე ახალი ლტოლვილების
 ევროპის სახელმწიფოებში შემოშვების პირობები. ამთგან უმრავლესობა საზოგა-
 დოთ არ იღებს უსახსრო და უდოკუმენტო ლტოლვილებს; ხოლო ის ზოგიერთი სა-
 ხელმწიფოები—და უპირველესათ საფრანგეთი,—რომლებიც საქირაობდნენ და უშვებ-
 დნენ აქამდე თავის საზღვრებში უცხო მუშა ხელს, ამ უკანასკნელ დროს მძინვარე ფი-
 ნანსიურ და უკვე დაწყებულ ეკონომიურ კრიზისის გამო, სასტიკათ ზღუდავენ და
 აფერხებენ ემიგრანტების თავის საზღვრებში შემოშვებას. ამგვარათ საქართველოდან
 გამოსულ დევნილებს მოვლით საფრთხე უკან დაბრუნებისა.

ვინც იძულებულია პოლიტიკურ დენის გამო შეაფაროს თავი უცხოეთს, უნდა
 ჰქონდეთ შესაფერი დამამტკიცებელი საბუთები პოლიტიკურ პარტიებისაგან.

ჩვენ დარწმუნებული ვართ, რომ ჩვენი პარტიული ორგანიზაციები საქართვე-
 ლოში სათანადო ანგარიშს გაუწევენ ამ განცხადებას.

Rédaction et Administration:

M-r. D. Charachidzé.

Le Gérant: G. - A. Bernard.

8, Cité Rondelet, Montrouge (Seine)

Imprimerie A. Lejeune, 95, Grande Rue. Arpajon (S. et. O.)